

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ühiskonnateaduste instituut

**HARGMAISUS JA KOMMUNIKATSIOON: AUSTRALIASSE
RÄNNANUD EESTI NOORTE NÄITEL**

Bakalaureusetöö (6 EAP)

Tiivi Simonlatser
Juhendaja: Marianne Leppik (MA)

Tartu
2014

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Teoreetilised ja empiirilised lähtekohad.....	5
1.1 <i>Hargmaisus ja kommunikatsioon</i>	<i>5</i>
1.2 <i>Migrantide meediatarbimine</i>	<i>9</i>
1.3 <i>Eestlaste väljarände üldised trendid ja väljaränne Austraaliasse</i>	<i>15</i>
1.4 <i>Uurimisküsimused</i>	<i>18</i>
2. Metoodika ja valim	20
2.2 <i>Analüüsi meetodid</i>	<i>20</i>
2.1 <i>Valimi moodustamine ja valimi kirjeldus</i>	<i>22</i>
3. Tulemused	27
3.1 <i>Austraalias elavate eestlaste meediatarbimise sisu</i>	<i>27</i>
3.1.1 <i>Üldised meediatarbimisharjumused</i>	<i>27</i>
3.1.2 <i>Meediatarbimise eelistused</i>	<i>30</i>
3.1.3 <i>Kodumaise ja kohaliku meediasisu mõjutajad</i>	<i>33</i>
3.2 <i>Meediatarbimine suhtlemisel Eestisse jäänutega.....</i>	<i>38</i>
3.2.1 <i>Suhtluspartnerid</i>	<i>38</i>
3.2.2 <i>Peamised kanalid sideme hoidmisel</i>	<i>40</i>
3.2.3 <i>Eestisse jäänutega sideme hoidmise roll</i>	<i>41</i>
3.2.4 <i>Peamised suhtlusteemad ja Eesti sündmused</i>	<i>42</i>
3.3 <i>Meediakasutus Eesti uudiste jälgimisel</i>	<i>43</i>
3.3.1 <i>Eesti uudiste roll informantide elus</i>	<i>43</i>
3.3.2 <i>Huvipakkuvad teemad ja valdkonnad</i>	<i>46</i>
4. Järeldused ja diskussioon	50
4.1 <i>Austraalias elavate eestlaste meediatarbimise sisu</i>	<i>50</i>
4.2 <i>Kodumaale jäänutega suhtlemise olulisus Austraalias elavate eestlaste jaoks.....</i>	<i>53</i>
4.3 <i>Austraalias elavate eestlaste kodumaise meediatarbimise harjumused</i>	<i>55</i>
Kokkuvõte	59
Summary	61
Viidatud allikad	63
LISAD	68
Lisa 1. <i>Intervjuu kava.....</i>	<i>68</i>
Lisa 2. <i>Meediapäeviku küsitlusblankett.....</i>	<i>71</i>
Lisa 3. <i>Partnerviisa taotlemise protsess ja viisatingimused</i>	<i>72</i>
Lisa 4. <i>Intervjuude transkriptsioonid.....</i>	<i>73</i>
Lisa 5. <i>Meediapäevikud</i>	<i>73</i>

Sissejuhatus

Eestlased on läbi ajaloo nii vabatahtlikult kui sunniviisiliselt kodumaalt välja rännanud. Eesti kogukonnad võõrsil on alates 19. sajandi keskpaigast moodustanud 10-20% kogu eestlaskonnast (Kelam 2008). Austraaliat võib käsitleda kui üht eestlaste ammust väljarände sihtkohta, kus kogukonnad olid moodustunud juba varasemalt ning kuhu esialgselt paigeti peamiselt Teise maailmasõja tõttu.

Teatavasti on eestlaste lahkumine välismaale tööle-õppima ning n-ö paremat elu otsima iga aastaga olnud järjest kasvavaks trendiks, kuid üheks populaarsemaks sihtkohaks noorte eestlaste seas on viimaste aastate vältel kujunenud just Austraalia. Seda ehk ka seetõttu, et alates 2005. aastast on Eesti elanikel vanuses 18-30 eluaastat võimalik taotleda tööpuhkeviisat (ing k. *working holiday visa*), mis võimaldab neil Austraalias elada ja tööd teha kuni üks aasta. Kuigi ka varasemalt leidsid Eesti noored tee Austraaliasse, siis vastava viisa jõustudes ja võimaluste suurenedes kasvas nende arv märgatavalt. Samuti elatakse tänapäeval üha enam kahes maailmas ja/või kodus korruga ning just erinevad meediumid ja meedia võimaldavad väljarännanutel kodumaal toimuva ja sinna jäänud lähedaste eludega kursis olla. Seejuures on näiteks Bonini (2011) varasemalt viidanud, et kõik päritoluriigist kaugel elavad migrandid tunnevad suuremal või väiksemal määral intensiivset eraldatuse tunnet, mida on võimalik vähendada ning viimaks n-ö “kodustada” just tänu meediale. Bonini (*ibid.*) järgi on meedial osa koduse “soojuse” taasloomisel ning just meedia vahendusel on migrantidel võimalik n-ö koju tagasi pöörduda.

Võttes eelpool väljatoodut arvesse, on käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks uurida, kas ja kuidas Austraalias resideerivate Eesti noorte näitel saab rääkida hargmaisest meediatarbimisest ja kommunikatsioonist. Bakalaureusetöö raames püütakse välja selgitada, millised on sealsete eestlaste (kodumaise) meediatarbimise harjumused ning mis või kes nende meediatarbimist mõjutab. Ühtlasi vaadatakse, kas ja millist rolli mängib sealsete noorte igapäevaelus Eesti sündmuste jälgimine ning sotsiaalmeedia kasutamine, sealhulgas suhtlus Eestisse jäänud lähedastega.

Bakalaureusetöö valimi moodustavad kaheksa Austraalias elavat eestlast, kelle vanus jääb vahemikku 18-35 eluaastat. Tegu on noore põlvkonnaga, kelle vaated ja eelistused on üldjoontes sarnased, mistõttu on nn. generatsiooniline erinevus minimaalne. Samuti on üheks oluliseks nüansiks asjaolu, et valimisse kuuluvad informandid, kes on n-ö “püsivad migrandid” ehk taotlevad või omavad Austraalia kodakondsust ja/või püsivat elamisluba.

Töö jaguneb neljaks põhiosaks. Bakalaureusetöö esimene osa annab ülevaate hargmaisuse kontseptsiooni erinevatest käsitlustest ning peamistest teoreetilistest lähenemistest migrantide meediatarbimisele. Ühtlasi kirjeldatakse Eesti migratsioonitrende ja varasemat rännet Austraaliasse. Töö teine osa kirjeldab bakalaureusetöö valimit ja metoodikat. Bakalaureusetöö järgnevas, kolmandas osas selgitatakse kvalitatiivse uurimuse ja meediapäeviku analüüsi tulemusi ning töö neljandas osas tehakse järeldused ja kokkuvõtte saadud uurimistulemustest.

Bakalaureusetöö teema väärrib uurimist, sest tänapäeval on migratsioon üha kasvav trend ning Eesti noorte hargmaist meediatarbimist ei ole Eestis varasemalt uuritud. Uurimus võimaldab olulist ühiskondlikku teadmist, kuivõrd huvituvad välisriigis elavad Eesti noored kodumaal toimuvast ning kas neil on huvi Eestisse jäänud lähikondsetega sidet hoida või mitte.

Soovin tänada oma juhendajat Marianne Leppikut konstruktiivse kriitika, väärt suuniste, nõuannete ja abi eest.

1. Teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

1.1 Hargmaisus ja kommunikatsioon

Tänapäeval on uurijad üha enam viidanud migratsiooni hargmaisele iseloomule (vt Glick Schiller 1995, Portes 1997, Kivisto 2001, Vertovec 2004). Senine arusaam, et uude asukohariiki elama kolides migrantid kas assimileeruvad või separeeruvad põhineb eeldusel, et inimesed asuvad ühes riigis korraga. Ent hargmaisuse kontseptsioon kätkeb ka asjaolu, et sisserännanud säilitavad piiriüleseid sidemeid lähedastega oma päritoluriigis. Tänapäeva migrantid arendavad võrgustikke, tegevusi, elustiile ja ideoloogiaid, mis moodustavad sideme nende päritolu- ja asukohamaa vahel – seejuures säilitatakse aina rohkem igapäevaselt kaugeid suhteid kodumaale jäänutega. Selline virtuaalne side teeb varasemast lihtsamaks kinnistumise samaaegselt rohkem kui ühte ühiskonda (Glick Schiller et al 1995, Portes 1997, Kivisto 2001, Vertovec 2004). See tähendab, et migrantid elavad korraga kahes reaalsuses ning ületavad geograafilised, poliitilised ja kultuurilised piirid – nad osalevad uue asukohariigi igapäevamustrites, majanduslikes ja poliitilistes tegevustes, ent mõjutavad ka sündmusi oma päritoluriikides (Portes 1997).

Hargmaisus ehk transnatsionaalsus on kontseptsioon, mida võib määratleda kui "protsessi, milles migrantid, läbi oma igapäevaste tegevuste ja sotsiaalsete, majanduslike ja poliitiliste suhete, loovad riigipiire ületavaid sotsiaalvaldkondi" (Basch et al 1994: 22). Riikidevaheliste agentidena tegelevad sisserändajad pidevalt mitmetasandiliste sotsiaalsete suhetega ja loovad erinevate kohtade vahel seoseid (Watters 2011). Hargmaiste meediauuringute fookuses on riikidevaheline ühenduvus ja inimeste liikuvus, kes elavad - sunniviisiliselt või vabatahtlikult, ajutiselt või püsivalt - väljaspool oma päritoluriiki. Valdkonna asjakohasusele on rõhunud näiteks Apparduai (1996: 4), väites, et "elektrooniline meedia ja massiline ränne tähistavad tänapäeva maailma mitte kui tehniliselt uued jõud, vaid kui need, mis näivad ajendavat (ja mõnikord sundivat) kujutlusvõime tööd". Näiteks Castro & Gonzalez (2013) on leidnud, et hargmaised veebilehed säilitavad teatud sotsiaalseid tavasid üle riigipiiride. Need ühendavad

inimesi, kes, lisaks sellele, et nad jagavad rahvuse mitut mõõdet, jagasid kunagi ka ühist territooriumi, on sama sotsiaaletnilise päritoluga ning võivad omada isegi ühiseid kogemusi.

Vertovec (1999) on defineerinud hargmaisuse terminit kui "mitmeid sidemeid ja interaktsioone, mis ühendavad inimesi või institutsioone rahvusriikide piiriüleselt". Hargmaisust mõistetakse kui "üha kasvavat arvu inimesi, kes elavad n-ö kaksikelu: nad räägivad kahes keeles, neil on kodu kahes erinevas riigis ning nad teenivad elatist läbi pidevate regulaarsete kontaktide, mis ületavad riigipiire" (Portes 1999: 217). Kuna migrantide kommunikatsioonitegevused on nüüdseks laienenud ülemaailmsele tasandile, on üha rohkem uuritud uute sisserändajate gruppide hargmaiseid praktikaid "hoidmaks jalg mõlemas maailmas" (Levitt 2003). Uusimmigrantidel tuleb "ette kujutada" ja kuuluda kogukonda, mis ei ole enam "kas-või", vaid kodumaa ja vastuvõtva maa "vahepeal" (vt ka Ang 2001, Fouron 2003, Kraidy 2002, Ma 2003, Ong 1999, Sinclair et al 2001, Sreberny 2003, Yokochi & Hall 2001).

Levitt (2001) on jaganud hargmaised praktikad iseloomu alusel kolme valdkonda. Esimene ja ilmselt kõige põhjalikumalt uuritud valdkond on eelkõige majanduslik, mille fookus on kasvaval hargmaisel kapitali liikuvusel. Nende tegevuste hulka kuulub näiteks see, kui sisserändajad saavad koju raha või omavad vara nii "saatmise" kui ka "vastuvõtmise" riikides. Teises valdkonnas, mis on poliitiline, toimub hargmaine tegevus ka siis, kui sisserändajad on jätkuvalt osa poliitilistest organisatsioonidest, aitavad kaasa poliitilistele kampaaniatele või isegi hääletavad kodumaa valimistel (vt Vertovec 2004; Waters 2003). Kolmas ja kõige harvemini uuritud sotsiokultuuriline valdkond hõlmab ideede voogusid, identiteeti ja sotsiaalset kapitali, mida Levitt (*ibid.*) nimetab osana hargmaistest praktikatest kui "sotsiaalseid ülekandeid".

Hargmaisuse kontekstis on üha rohkem rääkima hakatud ka translokaalsusest (Vathi 2013), mis tähendab, et migrantide sidemed päritolumaa ja lähedastega on pigem juhuslikku laadi. Barkani (2004) järgi koosneb translokaalsus hargmaisusele vastupidiselt olukordadest, kus immigrandid ei säilita oma kodumaa, pere, sõprade ja kogukondadega arvukaid, intensiivseid, rutiinseks muutunud sidemeid ja võrgustikke. Selle asemel on need pingutused enamasti tõenäoliselt mõõdukad ja perioodilised, mõnevõrra juhuslikud ja ebaühtlased ning mitte rutiinsed.

Mitmed meediateadlased on väitnud, et ränne ja hargmaine liikuvus on esile toonud meedia ruumilised aspektid (vt Karim 2003; Aksoy & Robins 2003, 2010; Robins & Aksoy 2006; Georgiou 2006, 2010; Tsagarousianou 2007; Hepp 2009; Moores & Metykova 2010; Metykova 2010). Anderssoni (2012) järgi seovad ruum ja mobiilsus omavahel hargmaisuse ja mediatiseerumise. Jürgenson (2012) on leidnud, et asukohariigis elavate migrantide päritolumaa on neid ühendavaks sümboliks. Rände käigus vahetub kodumaa – ajalisel ja ruumilisel teljel asuv oma paik, millega inimesel on suuremal või väiksemal määral meeleline side. See on paik, mis võimaldab inimesel end identifitseerida nii individuaalsel kui kollektiivsel tasandil läbi ajaliskultuuriliste, sotsiaalsete ja füüsiliste sidemete (*ibid.*). Nt Morawska (2004) uurimuse puhul ilmnes, et lisaks sügavale sümboolsele seotusele kodumaaga, hõlmas USA-s elavate Poola immigrantide hargmaine kaasatus ka regulaarseid (tavaliselt kord aastas) külastusi Poola, sagedasi (kord kahe nädala jooksul või igakuiseid) telefonikõnesid ja rahalist või muud materiaalist toetust perekonnale ning poolakeelse meedia vahendusel Poola aktuaalsete sündmustega kursisolemist.

Migrantide hargmaise meediatarbimise ja kommunikatsiooni käsitlemisel ei saa kahtlemata kõrvale jätta ka globaliseerumist. Croteau & Hoynes'i (1997: 289-320) järgi on globaliseerumisel kaks kesket komponenti: aja ja ruumi piiride ületamine ning kultuuride segunemine. Aja ja ruumi piiride ületamine märgib asjaolu, et indiviidide füüsilisel asukohal ruumis ei ole kommunikatsiooniprotsessi seisukohast enam olulist tähtsust. Kommunikatsioonivõrgustik võimaldab olla virtuaalselt või mentaalselt mujal, olla ühenduses kaugete paikade, inimeste ja ideedega. Elektrooniline kommunikatsioon on olnud globaliseerumise üks tahke juba selle algusest peale ning globaliseerunud on ka massimeedia – meedia sisu on tänapäeval ülemaailmselt kättesaadav. Migrantid tunnevad vajadust päritolumaale jäänutega kommunikeerida, sestap on rõhk üha enam uutel tehnoloogiavahenditel. Tinderi (1980) järgi tunnevad inimesed end paratamatult teistest eraldatuna, sest nii aeg kui ruum on vastuolus kogukonna ideaaliga. Seetõttu võivad tehnoloogiad, mille tõttu tunduvad aeg ja ruum kokku varisevat, panna iga kogukonna näima tihedamalt seotuna ning seega lähemale ideaalile. Irooniline on aga see, et kui 'kohta-ületavad' tehnoloogiad aitavad kujundada sidemeid läbi ruumi ning vähendada eraldatust, muutes koha olematuks, saab see tugevdada etnilist identiteeditunnet, mis aga tähendab sidet iseenda ja koha vahel (Adams & Ghose 2003). Kui välja arvata sümboolsed objektid nagu uus maja, emakeel jt, eksisteerib teatav raam, mille piires on indiviidil võimalik end tunda kui kodus.

Bonini (2011) järgi on see raam küll illusoorne, habras ja ajutine, kuid võib siiski olla väga võimas. Raamistiku formuleerib meedia – nii vanad kui uued kommunikatsioonivahendid, mida kasutatakse, et "tunda" või "tagasipöörduda" koju. Bonini (*ibid.*) näeb meediat toimivat kui kaasaskantavat komplekti, modulaarset tausta, mis representeerib meie kodu ning mida me reisides kasutame, n-ö teeseldes, et me ei ole kunagi lahkunud. Ka Saunders & Ding (2006) on käsitlenud migrantide meediatarbimise ruumilist aspekti ning leidnud, et küberruumi ja Interneti kombinatsioon ühendab endas kogu varasema massimeedia (agoraa, tekstid, ajalehed, filmid, raadio ja televisioon), pakkudes samas kasutajatele juurdepääsu juba olemasolevatele kommunikatsioonivormidele (post, telefon, faks) ning uutele suhtlusvahenditele (kiirsõnumid, blogid). Interneti deterritorialiseerunud olemus võimaldab geograafilisest asukohast olenemata kommunikatsiooni ja meediatarbimist, eeldusel, et kasutajal on juurdepääs veebile. Need uue massimeedia omadused on aga rahvusvähemuste, väljarännanute jt informatsiooni tarbimist ja tootmist radikaalselt muutnud.

Hepp'i (2008) järgi on inimestevaheline kommunikatsioon erinevates rahvusrühmade gruppides 'trans-mediaalne/meedia-läbine' (ing k. *transmedial*), mis tähendab, et suhtlus toimub läbi erinevate meediakanalite. Näiteks on ühelt poolt e-mail, Internetilehed ning telefon kasutusel peamiselt sisserändajate lokaalse liikuvuse haldamiseks, kuivõrd nende kanalite kaudu on kergem vahemaa tagant kontakti hoida (läbi personaalse kommunikatsiooni e-maili ja telefoni teel või laiemalt jagatud kommunikeerumise sotsiaalmeediavõrgustiku kaudu). Teisalt on mobiiltelefon koos e-mailiga tehnoloogiline meedium, mida kasutatakse situatiivse liikuvuse haldamiseks, kuna see võimaldab kontakteeruda otse inimestega, kes on n-ö liikvel (*ibid.*).

Kommunikatsiooniprofessor ja teoreetik Morley (2000) on uurinud, kuidas traditsioonilised mõtted kodust, kodumaast ja rahvusest on n-ö tasakaalust välja viidud nii uute rändemustrite kui ka uute kommunikatsioonitehnoloogiate poolt, mis tavapäraselt eiravad sümbolseid piire nii erasfääri (nt kodumajapidamiste) kui ka rahvusriikide puhul. Morley (*ibid.*) on käsitlenud digitaalmeedia rolli nn. kodu kujundamisel. Tema järgi on digitaalne meedia ja mobiilsus kui ümberseadistuvad kodu ruumid läbi "postmodernsete geograafiate". Neid arvatakse muutvat inimeste suhteid mingi koha osas nii, et "kodumaa" muutub "virtuaalseks ruumiks – retooriliseks riigiks" – idee, mis kohaldub eelkõige konkreetsetele diasporaadele Internetis. Ka Lin et al (2010) on väitnud, et meedia vahendusel sideme hoidmine on immigrantide jaoks

hargmaistes praktikates väga oluline. Ühtlasi on meedia ja igapäevaelu omavahelisel suhtel tehtud uurimused osutanud uudiste kesksele rollile. Näiteks Sinclair et al (2001) näitasid oma intervjuudes, kuidas Austraalias elavad Hiina rahvusest televaatajad hilinesid hommikuti tööle, kuna soovisid teada saada, mis toimus päev varem nende "kodus". Nad vajasid seda teavet, selle rituaalses mõttes päeva kokkuvõtet "seal", isegi kui seda kogeti teisel ajal ja teises kohas. Seesugune harjumuspärane kodumaa uudiste tarbimine pakkus tugevat "duaalset igapäevasust", aja kahekordistamist, mis võimaldas inimestel jääda ühendatuks nende "igapäevaeluliste kogemustega", nii siin kui seal. Apparduai (1991) on märkinud, et uudistemeedia võim globaalsel areenil on märgatavalt täiustanud tavaliste inimeste kujutlusvõime võimekust nende igapäevaelus. Läbi samade meediarituaalide ja sõnumite jagamise saavad sisserändajad sümboliseerida ja ette kujutada kogukonda, mille meedia on nende jaoks määratlenud, olgu see siis nende naabruskond, asukohariik või kodumaa (Anderson 1991).

1.2 Migrantide meediatarbimine

Tänapäeva multikultuurses ja globaliseerivas maailmas mängib migratsioon ning selle erinevate aspektide uurimine olulist rolli. Nii on päritolumaa kui ka uue elukohariigi seisukohast oluline, millised on migrantide meediatarbimise harjumused – kuivõrd huvitatakse füüsiliselt sihtriigis elades oma päritolumaa käekäigust ning seal asetleidvatest sündmustest, rääkimata kodumaale jäänud lähedaste tegemistest, kuivõrd aga hoopiski assimileerutakse ning kaotatakse päritolumaa vastu n-ö "huvi".

Hepp et al (2011) on välja toonud, et väljarännanud rahvusgruppe võib käsitleda kui n-ö kultuuri tihenemise erivormi, olles ühelt poolt seotud (kujuteldava) päritolu(kultuuri)ga, teisalt aga tähistatud enda identiteedi ja välismaal elava kogukonna vormina. Näiteks on autorid välja toonud, et "Saksa-Türklase" minapilt on erinev türgi rahvusest Saksamaal reisiva turisti minapildist. Kui diasporaakultuuride puhul on välja toodud, et need on niivõrd ka meediakultuurid, sest nende peamisi ressursse kommuunikeeritakse meedia vahendusel, siis tegelikult loevad asukohariigis olles päritolumaa uudiseid, kuulavad päritolumaa muusikat ning tarbivad kodumaiseid tele- ja raadiosaateid ka hargmaised migrantid.

Migrantide meediatarbimist on varasemalt uurinud mitmed teoreetikud (vt Christiansen 2004, Diminescu 2008, Shumow 2010 & 2012, Hepp et al 2011, Bonini 2011, Mokrushyna 2013). Hepp et al (2011) on loonud mõiste 'mediatiseerunud migrantidest' (ing k. *mediatized migrants*), mille kohaselt tuleks praeguse kultuuri migrante mõista kui meedia kultuure, sest neid ei saa käsitleda väljaspool meediakommunikatsiooni. Eelnevast tulenevalt on tänapäeva migrantid n-õ mediatiseerunud – s.t nende liigendus migrandi identiteedist on tihedalt põimunud ja vormitud erinevate meediavormide poolt. Mediatiseerumine viitab meediakommunikatsiooni üha kasvavale ajalisele, ruumilisele ja sotsiaalsele levikule – indiviidid on aja jooksul üha rohkem ja rohkem harjunud erinevates kontekstides meedia vahendusel suhtlema. See viitab ka sotsiokultuuriliste muutuste protsessis teatavate meediakanalite spetsifilisele rollile – s.t on oluline, millist tüüpi meediat kasutatakse millise kommunikatsiooni jaoks (Hepp 2013).

Bonini (2011) on välja toonud, et migrantid, kes on oma päritoluriigist kaugel, jagavad kõik rohkemal või vähemal määral intensiivset eraldatuse tunnet. Tema järgi saab seda migrantide eksistentsiaalset seisundit vähendada ning viimaks nn. "kodustada" (kuigi ajutiselt) just tänu meediale. Bonini (*ibid.*) on uurinud migrantide meediakasutust ning selle rolli mitte ainult lühiajaliselt, ühendades migrante nende päritolumaal avaliku- ja privaatsfääriga (kodudega), vaid samuti meedia osa koduse "soojuse" taasloomisel ehk teisisõnu – "pannes neid tundma nagu kodus". Ka Silverstone (1999) on leidnud, et nn. kodu tähendus on muutunud ning seda saab säilitada kui midagi virtuaalset, ilma asukohata. See tähendab, et kodu ei ole tingimata asukohapõhine, vaid pigem virtuaalne. Meedia vahendusel on migrantidel võimalik olla osa nende endisest kodumaast, seda ajalehtede, video, satelliitkaablite, Interneti jt tehniliste vahendite abil. Kodu on kui vahendatud ruum ning meedia kui kodustatud ruum. Kuigi migrant võib füüsiliselt paikneda oma päritolumaast väga kaugel, on just meedia see vahend, mis taasloob kodu ehk "kohta ilma ruumita" (*ibid.*) – näiteks kuulates Interneti vahendusel kodumaa muusikat, vaadates oma kodumaa satelliitkanalit jne.

Dayani (1999) järgi on "suure" massimeedia kõrval praeguste väljarännanud rahvusrühmade ühtekuuluvusele eriti oluline "väike" meedia ehk personaalne kommunikatsioon – telefonisuhtlus, kirjad, perevideod jne. Georgiou et al (2007) on selliste kogukondade vahendatud ühtekuuluvuse kirjeldamiseks kasutanud "diasporaatiliste meediakultuuride" (ing k. *diasporatic media cultures*) mõistet. Teisalt ei ole autorite arvates need meediakultuurid

mitte niivõrd "väikese" meedia kultuurid, kuivõrd kultuurid, mille moodustab massimeedia. Hepp et al (2011) on seevastu arvamusel, et mediatiseerunud migrantide kommunikatiivse ühenduvuse aspektist on siiski võrdselt oluline käsitleda nii massimeedia poolt vahendatud kui ka personaalset kommunikatsiooni. Nii nagu teised inimesed, tarvivad meediat suurel määral ka migrantid. See aga tähendab, et migrantide igapäevaelu mõistmiseks tuleb keskenduda erinevate meediakanalite ja igapäevaelu tegevuste seostele, sealhulgas arvestades (traditsioonilise) massimeedia kõrval ka (uut) personaalset kommunikatsiooni. Erinevad meediavormid kokku moodustavad mediakeskkonna, mis toob endaga kaasa ka teatud sotsiaalsed võimalused ja piirangud (Meyrowitz 1995). Mediatiseerunud migrantide puhul ei saa niisiis rääkida vaid ühest meediavormist, vaid arvesse tuleb võtta erinevate meediavormide ja -kanalite nn. kogumit.

Tänapäeval on migrantide kommunikatiivse ühenduvuse aspektist üha olulisemaks muutunud aga digitaalne meedia, mille tarbijateks on eelkõige just noorem põlvkond. Diminescu (2008) on käsitlenud kontseptsiooni ühenduses olevatest migrantidest (ing k. *connected migrants*), mille puhul võib oletada, et Interneti ja mobiiltelefonide levik kehtestavad migrantide elude jaoks kõikehõlmava kommunikatiivse ühenduvuse. Kuigi migrantid ise on liikuvuses, iseloomustab nende elu e-mailide, kõneposti, päritoluriigi muusika allalaadimise jms laialdaste võimaluste kättesaadavus. "Eilne moto oli: immigrereer ja lõika läbi oma juured; täna on see: ringle ja hoiu ühendust." (Diminescu, 2008: 568). Võib öelda, et tänapäeva globaliseerivas maailmas on digitaalse meedia võimalused pea kõigi Lääne ühiskondades elavate inimeste igapäevaelu osaks (Tomlinson 1999). Siiski on sel meedial eriline mõju migrantidele – elades välismaal ja olles hajutatud, on migrantid tänapäeval kommunikatiivelt palju vähem eraldatud. Neil on mitmeid erinevaid võimalusi säilitamiseks nende (varasemaid) kommunikatiivseid suhteid nende päritoluga või loomaks (uusi) kommunikatiivseid suhteid väljarännanute kogukonna ja nende praeguse elu kontekstis. Seega võib väita, et "ühenduses olevate migrantide" (meedia)kultuur on varasemaga võrreldes muutunud (Hepp et al 2011).

Metykova (2010) on leidnud, et sülearvutid ja mobiiltelefonid sobivad migrantide erinevate vajaduste tarbeks, sest need on kaasaskantavad ning ei vaja kallist ja keerulist paigaldamist, et neid erinevatel eesmärkidel kasutada. Metykova (*ibid.*) läbiviidud uuringus olid Internetiühendusega sülearvutid migrantide igapäevaelus nende jaoks kõige olulisemad meediumid. See aga kätkeb endas mitmeid aspekte – Internetiühendusega sülearvuti ühendab

endas paljud erinevad meediumid: raadio, televiisor, (video)telefon, ajaleht jne. Lisaks hõlbustab Internet ka meediasisu vahendeid ning valik on suurem kui satelliittelevisiooni, trükimeedia või digitaalse raadio puhul. Metykova (*ibid.*) uurimusest selgus, et terminid nagu Skype, e-post, Facebook, Flickr jpm on migrantide majapidamistes tuntud nimed – Internetiühenduse kättesaadavus ja asjaolu, et see on rahaliselt taskukohane kujutas migrantide meediakasutuse võimaldamisel olulist rolli. Teisalt aga tulevad siinkohal mängu ka arvutikasutamise oskus ja selle erinev tase, samuti tasuta või madala hinnaga tarkvara kättesaadavus ning kultuuriline kapital, mis määravad migrantide Interneti kasutamist (*ibid.*).

Tulles tagasi bakalaureusetöö fookuses olevate Eestist väljarännanute juurde, siis Austraalia ja Eesti geograafiline vahemaa on teatavasti suur. Sel juhul ei saa rääkida SAT-TV ega raadiosageduste levikust, mis tähendab, et traditsioonilise meedia (näiteks kodumaa tele- ja raadiokanalid) jälgimine on raskendatud. Küll aga on töö autori arvates tänapäeva kiiresti arenenud infoühiskonnas üheks laialdaselt kasutatud väljarännanute meediaelemendiks kujunenud just eelkõige uus meedia, sh eeskätt Internet. Viimane on kui globaalne meedium, mille abil on sõltumata vahemaade suurusest võimalik kursis olla nii oma kodumaal kui ka mujal riikides toimuvaga – Internetis on kättesaadavad erinevad meediaväljaanded, telesaateid on võimalik pärast eetriaega järele vaadata ning mõningate ülekannete puhul neid ka otse jälgida, rääkimata sotsiaalmeedia ja erinevate interaktiivsete suhtlusmeediumide (Skype jt) kasutamisevõimalustest. Võib öelda, et see uue aja meedium on rahvusvahelisel tasandil teinud inimeste omavahelise suhtlemise ja eri riikides toimuvaga kursis olemise väga hõlpsaks. Kõiva (2012) järgi on just Internetisuhtlus (privaatkirjad e-mailidena, osalemine foorumites, Austraalias ja Eestis toimuva jälgimine *online*-ajalehtede, raadio- ja TV-ülekannete vahendusel) muutnud tugevasti suhtlemismudeleid kohalikus kogukonnas, kuid ka väljarännanute rahvusühema ja kodumaa suhteid – informatsioon liigub kiiremini, tekib kohaloleku ja osaluse tunne. Võib-olla on kogukonna ruumiline vahemaa globaliseerumisajastul isegi võrreldav vahemaaga, mis eristas 19. sajandi lõpul Peterburi eestlaskonda kodumaast (*ibid.*).

Elektroonilise meedia tähtsust on rõhutanud ka mitmed teoreetikud. McLuhan (1964) oli seisukohal, et elektroonilise meedia levikuga polnud esmakordselt füüsiline kaugus enam barjäärriks ning võimalikuks sai maailma erinevate piirkondade momentaalne ühendumine. Elektrooniline meedia on McLuhani (*ibid.*) järgi nagu inimese närvisüsteemi laiendus, mis

katab kogu planeedi ning tulemuseks on “globaalne küla”, milles maailma inimesed tuuakse üksteisele palju lähemale, kui nad muidu suudaksid oma hääle kuuldavaks teha. Castells (2001) on oma käsitluses samuti leidnud, et Interneti võrgustikud pakuvad vaba globaalse kommunikatsiooni võimalust. Võrgustikuühiskonnas esineb arvukalt kattuvaid kommunikatsiooniringe, millel võib olla nii horisontaalne kui ka vertikaalne mõõde. Sääraseid võrgustikud võivad kasutajaid nii välja jätta kui ka ühendada. Igal juhul on aga võrgustikuühiskonnas muutunud nii võimusuhted, poliitilises otsustusprotsessis osalemine, konfliktide iseloom jpm (Castells 2001: 275).

Uue digitaalmeedia peamised tarbijad on eelkõige just noored, kes on ka käesoleva töö uurimisobjektiks. Noorema põlvkonna meediatarbimise harjumuste kujunemist iseloomustab valikute paljusus, samas kui vanema generatsiooni inimestel niivõrd ulatuslik valikuvõimalus puudus. Ühtlasi on tänapäeva noored üles kasvanud n-ö tahvelarvutite ja nutitelefonide ajastul, puutudes erinevate uute meediumide ja tehnoloogiaga juba varakult kokku. Sestap võib oletada, et nende meediatarbimise harjumused on vanema põlvkonnaga võrreldes mõnevõrra erinevad. Varasemad uuringud on näidanud, et vanus on peale Eesti iseseisvuse taastamist saanud ka siin oluliseks üldist meediakasutust mõjutavaks faktoriks. Suured vanuserühmade vahelised erinevused iseloomustavad mitte ainult Internetikasutust, vaid ka ajalehtede ja ajakirjade lugemist, raadiokuulamist ja televaatamist. Paljudes riikides on välja kujunenud selge trend, et noored tarbivad eakamatest põlvkondadest vähem traditsioonilisi meediate, eelistades pigem uut meediat – selles osas sarnaneb Eestis toimuv teiste riikide arengutele. 15-29 aastased on selgelt Internetile orienteeritud (Vihalemm 2006). Sestap on üsna ootuspärane, et olulisima igapäevase info hankimise kanalina nimetavad nii 15-19 aastased kui 20-29 aastased Eesti noored kõigi meediakanalite seas just Internetti. Noorte Internetilembus ületab kõik traditsioonilised meediakanalid, mida hindavad seevastu just rohkem vanemad põlvkonnad (Vihalemm, Lõhmus & Jakobson 2004).

Inimesed eelistavad üht või teist meediumi tarbida erinevatel põhjustel – sageli on see aga just harjumusest. LaRose (2010) on leidnud, et harjumused on automaatsed seosed märkide ja tegevuste vahel, mis tekivad teatud mustrit pidevalt korrates. Harjumused koos teadlike kavatsustega moodustavad käitumismustri. Siiski on sobimatu rangelt kategoriseerida teatud käitumine harjumuslikuks või mitte, kuna see, mil määral käitumise määrab harjumus, on individuaalne ning sõltub situatsioonist. Inimesed loovad kaudseid eesmärke, jälgides

statistilisi seoseid kontekstuaalsete märkide ja vastuste vahel, ning teevad seda ka alateadlikult. Seega näiteks kanaleid klõpsides võivad telerivaatajad tekitada seose teatud aja ja kanalitel hüplemise mustri vahel, mis viib harjumuseni nn. „õnneratta“ moel leida vaadatav kanal (*ibid.*). Ka Goffman (1971) on väitnud, et igapäevaelul on teatav ettearvatavus ja inimese jaoks on normaalsus igapäevased rutiinsed tegevused, mis lohutavad teda reaalsusele omases juhuslikkuses. Meie alateadlik reeglitesse kiindumus tekitab meis püsivuse ning teatud käitumismustrid – kuigi see ei ole inimsuhetes ainus regulaarsuse nn. pärinemiskoht, on see kindlasti oluline. Niisiis võib öelda, et ka teatavad migrantide meediatarbimise harjumused (näiteks igapäevane Postimehe lugemine või regulaarsed Skype'i videokõned) on kujunenud oluliseks nn. normaalsuse osaks nende igapäevaelus ning esindavad teatud „püsivust ja musterkäitumist“.

Immigrantide hargmaiseid meediatarbimisharjumusi on varasemalt uuritud diasporaameediale, migratsioonile ja multikultuursusele keskenduvate uurimuste raames (vt Aksoy & Robins 2003, Christiansen 2004, Georgiou 2004). Hargmaise meediasisu tarbimist mõistetakse eelkõige kui üht viisi või vahendit, et luua etniline identiteet, mis põhineb oma algse kodumaa rahvusliku rühmaga samastumisel. Isegi hargmaise meediatarbimise uurimustes kasutatavad terminid 'kodumaa' ja 'vastuvõturiik' näitavad, et sisserändajad säilitavad vastuvõturiigis n-ö külalistena elades paratamatult rahvusliku rühmaga jagatud identiteeti, mida nimetatakse üsna neutraalselt 'päritoluriigiks' (Metykova 2010).

Metykova (2010) on uurinud immigrantide hargmaiseid meediatarbimisharjumusi Inglismaal elavate Ida-Euroopa migrantide näitel ning tema järgi hõlmavad hargmaiste migrantide kogemused endiste ja uute (mõnikord ajutiste) elukohariikide omavahelisi sidemeid. Seejuures mängib meedia olemasolevate ja uute sotsiaalsete võrgustike, emotsionaalsete sidemete, kultuurikuuluvuse ja keskkondlike kogemuste säilitamisel olulist rolli (vt ka Aksoy & Robins 2003, Christiansen 2004, Gillespie 2006). Migrantide hargmaist meediatarbimist on varasemalt uurinud ka Morawska (2004), kelle uurimusest selgus, et Poola päritolu Ameerika immigrantide hargmaine seotus on olnud intensiivne ja mitmemõõtmeline, sõltumata nende sotsiaaldemograafilistest tunnustest. Poolakaks olemist mõisteti ühtmoodi kui "loomulikku" või omistatud seisundit ja nn. kohustusi Poola ees peeti sünnipäraseks. Samuti pidasid kõik intervjuueeritavad, olenemata USAs veedetud aastate hulgast, vanusest või

sotsiaalmajanduslikust staatusest oma koduks siiski päritolumaad ehk Poolat ning kõik intervjuueeritavad tundsid selles osas teatavat nostalgiat (*ibid.*).

1.3 Eestlaste väljarände üldised trendid ja väljaränne Austraaliasse

Statistikaameti (2014) andmetel on väljaränne Eestist vahemikus 2000-2013 kasvanud pea neli korda. Ka Tuulase (2013) järgi on Eestist väljaränne tõusnud viimaste aastate kõrgpunkti. Suundutakse peamiselt Soome, Austraaliasse, Suurbritanniasse, Ameerika Ühendriikidesse jm. Seejuures on pärast 2004. aastal Euroopa Liiduga ühinemist Eestist lahkunud umbes kuus tuhat inimest aastas ning 2011. aastal see arv kahekordistus (vt tabel 1).

Tabel 1. Üldised väljarände sihtkohad.

Välisränne – Näitaja, Aasta, Sugu, Riik					
		Mehed ja naised			
		Euroopa	Ameerika	Okeania	Kokku
Väljaränne	2004	2 817	70	5	2 927
	2007	4 280	70	8	4 384
	2009	4 480	105	11	4 658
	2011	5 930	198	32	6 214
	2012	10 487	207	100	10 873

(Allikas: Eesti Statistikaamet)

Samuti nähtub tabelist, et üldiste väljarände sihtkohtadena on aastate vältel esikohal olnud Euroopa, seejärel Ameerika Ühendriigid ning populaarsuselt kolmas ongi Austraalia ja Okeania.

Eesti Statistikaameti andmetel on enamik väljarändajaid alla kolmekümneaastased noored. Välisriiki kolimise põhjusena tuuakse peamiselt Eesti madalat elatustaset, aga ka noorte seas valitsevat suurt tööjõupuudust. Tänapäeva globaliseerivas maailmas ning tööjõu vaba

liikumise ajajärgul kolitakse välisriiki enamasti töö või õpingute eesmärgil. Eesti tööturu piiratud võimaluste tõttu jäävad paljud välisriiki suundunud noored sinna elama ja tööle, rajatakse kodu ja luuakse pere (Tuulas 2013).

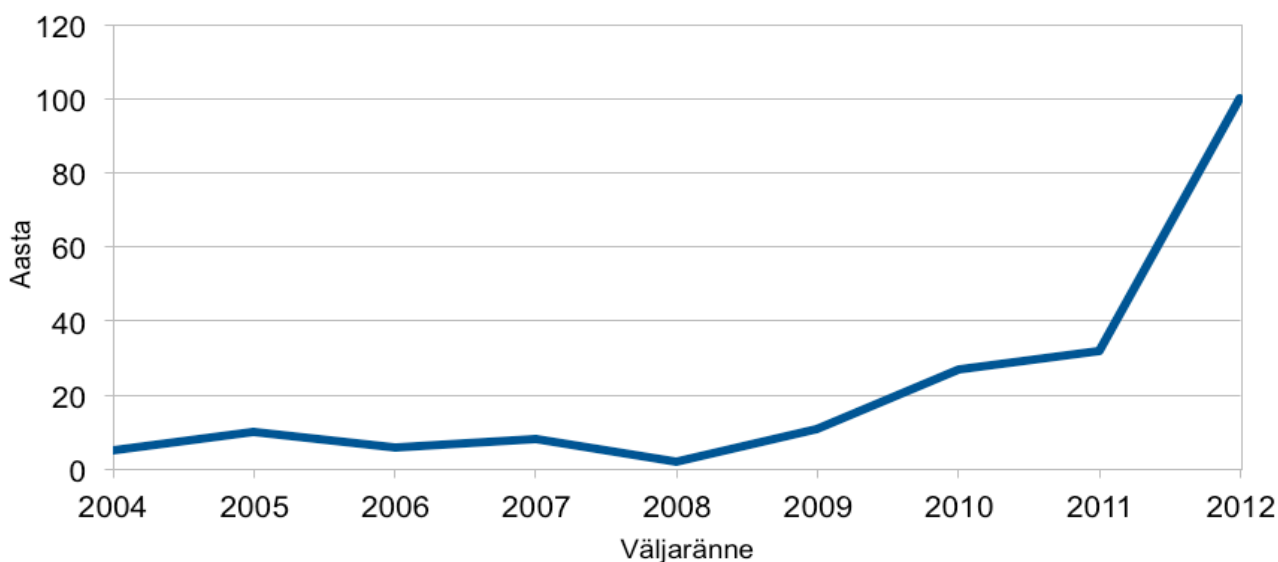
Meedias on viimasel ajal palju juttu olnud Austraaliast kui üha kasvava populaarsusega sihtriigist, kuhu rändab aastatega järjest rohkem noori eestlasi. Kuna see sihtgrupp ning Austraalia on uurimisobjektiks ka käesoleva bakalaureusetöö puhul, keskendub töö autor järgnevalt põhjalikumalt Austraalia rändetendentside analüüsile.

19. ja 20. sajandil said eestlased valgete ümberasujatena uuel maal palju paremad majanduslikud võimalused ja suuremad õigused, kui neil olid kodumaal. Teise maailmasõja eelne asurkond pani ka aluse seltsielule ja oma meediale. King et al (2010: 61) väitel oli 2007. aastal maailmas 32,9 miljonit pagulast, kellest alates Teisest maailmasõjast on 700 000 vastu võtnud Austraalia. Viimati mainitusse saabus Teise maailmasõja järel rohkem kui 360 000 pagulast (Hugo 2001, Kõiva 2012 kaudu), mis osutab, et ka hilisem pagulasränne on olnud arvestatav. Teise maailmasõja järgset aega iseloomustab Austraalia valitsuse otsus suurendada elanike arvu ja arendada Inglismaast sõltumatut majandustegevust – aastatel 1947-51 saabus Austraaliasse 180 000 idaeurooplast, mis moodustas 37% kogu tollasest immigratsioonist (Kõiva 2012). Eestlased saabusid Teise maailmasõja järel Austraaliasse peamiselt kolmel viisil – põgenikelaagri värbamiskomisjonilt saadud ametiühingute tööloaga, Eesti Abistamise Komitee kaudu saadud kutsete ja garantiikirjadega ning oli ka neid, kes naasid sõja ajal või järel vanematekoju ning kelle käekäik oli sestap kõige hõlpsam, sest jätkati vanemate rajatud aluselt ja oldi “kohalikud” (*ibid.*).

Austraalia eestlaskond ei jagune geograafiliselt homogeeniselt, vaid asub üksikperedena paljurahvuselises naabruses ja lähemate rahvuskaslasteni on arvestatav vahemaa. Erandi moodustavad vaid varem rajatud külad, eriti Thilmere eesti küla Sydney läheduses, kus saab tänaseni erinevates asutustes (klubi, kohvik, huviringid, söökla või haigla) igapäevaselt emakeeles suhelda. Eestlaste olukorra muudab eriliseks niisiis rahvakillu väiksus ja hajutatuse. Hajali elavad eestlased liitis ühisesse kultuuri- ja sotsiaalsesse võrgustikku Eesti Maja ja oma meedia (Kõiva 2012). Nii on tänaseks Austraalias loodud mitmed kogukondlikud ühendused, näiteks Sydney Eesti Maja, eestikeelne ajaleht, erinevad Eesti Seltsid jne (Rahvuskaslased... 2013). Olgu öeldud, et Eesti Maja ja oma meedia on tegevad veel tänapäevalgi, kuid tänapäeva trendid on muutuvad ning eestlaskond ei pruugi võõrsil enam niivõrd ühtne olla.

Austraalias püsivalt elavate eesti päritolu elanike arv on aastatega arenenud tõusvas joones. Vastavalt 1986. aasta rahvaloendusele elas Austraalias üle 6300 eesti päritolu elaniku, 1996. aastaks oli see arv kasvanud üle 7500 ning 2006. aasta rahvaloenduse järgi resideerus seal üle 8200 eesti sünnipäraga elaniku. On märkimisväärne, et Austraalia on suuruselt kuues eestlaste kogukond peale Soome, Venemaa, Rootsi, Kanada ja USA (Välisministeeriumi... 2013).

Ka Eesti Statistikaameti andmetel on eestlaste väljaränne Okeaaniasse olnud viimastel aastatel üha kasvav trend (vt joonis 1). Näiteks võrreldes 2011. aastaga on eestlaste väljaränne Okeaaniasse 2012. aastal lausa kolmekordistunud.

Joonis 1. Eestlaste väljaränne Okeaaniasse (**Allikas:** Eesti Statistikaamet).

Austraalia alaliseks elanikuks sai perioodil 1. juunist 2011 kuni 30. juulini 2012 aga kokku 64 eestlast (neist 31% mehed ja 69% naised), kes moodustasid 0,12% kõigist OECD riigi päritoluga alalistest elanikest. Samal perioodil omistati Austraalia kodakondsus aga 12 meessoost ning 15 naissoost, kokku 27-le eesti päritoluga elanikule, kes moodustasid kõigist OECD riigi päritoluga kodakondsuse saanud inimestest 0,09% (Australia's... 2013).

Eesti noorte ja laiemalt eestlaste rännet Austraaliasse ei ole varasemalt uuritud. Põhjuseid, miks eesti noored sihtriigina just Austraaliasse rändavad, võib aga loetleda mitmeid. Ühest küljest on riik loonud migratsiooniks väga head alused erinevate viisade ja programmide näol, teisalt võib kutsuvaks olla ka Austraalia eksootiline ja mitmekesine kliima, ingliskeelne

elanikkond, multikultuursus, hea majanduslik olukord jpm. Praktikas saab Austraaliasse püsivalt migreerumine tihtipeale indu ka töö-puhkeviisiga seal mõningasel perioodil viibimisest ning n-ö kasvab sellest välja.

Tasub aga märkida, et Austraaliasse püsivalt elama jäämine ei ole kuigi lihtne. Selleks tuleb esmalt olenevalt soovist ja olukorrast taotleda vastavat viisat ning alles hiljem on võimalik taotleda Austraalia kodakondsust. Samuti tuleb indiviidil läbida küllaltki keerukas kadalipp, mis on ühest küljest aja- ja ressursikulukas, teisalt aga on indiviid oma viisataotluse edukal kinnitamisel saanud Austraalias püsiva elamisloa või astunud sellele taas sammu lähemale. Partnerviisa puhul ei saa öelda, et see noorte rännet hõlbustaks, kuna üldjuhul seatakse end siis sisse pigem ühes piirkonnas ning ei reisita niivõrd ringi, kui töö-puhkeviisa puhul. Küll aga on partnerviisa immigratsioonise üks esimesi samme. Tasub aga ära märkida, et viisataotluse protsess on sageli väga kallis, keeruline ning ajamahukas – see võib võtta mitmeid aastaid. Samuti on viisanõuded ja -sätted väga rangelt paika pandud (vt Lisa 3).

1.4 Uurimisküsimused

Eelnevas peatükis selgus, et eestlaste väljaränne Austraaliasse on üha suurenenud ning Austraaliast on saanud eestlaste jaoks populaarne sihtriik. Käesolev teema väärib uurimist, sest Austraaliasse kolinud eestlaste meediatarbimist ja nende sideme hoidmist kodumaa ja sinna jäänud lähedastega ei ole Eestis varasemalt uuritud. Selles valdkonnas puuduvad varasemad empiirilised uuringud ning Eestis puudub ka vastav ametlik statistika. Viimasel ajal on rohkem räägitud eestlaste kolimisest Austraaliasse, kuid paraku andmed väljarännet ei toeta, kuna üldjuhul inimesed ei registreeri oma elukohavahetust – see on küll n-ö kohustuslik, ent erinevatel põhjustel seda alati ei tehta. Samuti ei ole Eestil Austraaliaga vastastikku rahvastikuregistreid (nagu nt on Soomega). Samas on aga Austraalia sisserännustatistikat vaadates näha, et suur osa inimesi on sinna läinud. Sellest tulenevalt kasvab vajadusest välja uurimise olulisus – uurimisteemal on potentsiaali pakkuda eelkõige olulist ühiskondlikku teadmist, kuivõrd huvituvad välisriiki kolinud noored oma kodumaast ning seeläbi kaudselt teada saada, kas välismaal elavatel Eesti noortel on huvi kodumaaga sidemeid hoida või mitte. Samuti võimaldab uurimistöö lähemalt vaadelda, kuivõrd elavad väliseestlased n-ö "jalaga

kahes maailmas" – ehk püüdes võimalikult hästi asukohariigis kohaneda, ent ka kodumaiste sündmuste ja lähedaste eludega kursis olla.

Bakalaureusetöö autor uurib eelnevat Austraalias elavate Eesti noorte meediatarbimise ja kommunikatsiooni näitel – intervjuude abil on hõlbus välja selgitada, milliseid kanaleid ja meediume kasutatakse ning miks eelistatakse just neid. Töö eesmärk on uurida, kuidas avaldab hargmaisuse aspekt läbi Austraalias elavate eestlaste meediatarbimise ja kommunikatsiooni. Seejuures püütakse välja selgitada, milline on meedia roll sideme hoidmisel kodumaaga, mis/kes meediatarbimist mõjutab ning kuivõrd Eestis toimuvast huvitatakse ja suheldakse kodumaale jäänud lähikondsetega.

Lähtuvalt uurimistöö eesmärgist on käesolevas bakalaureusetöös püstitatud kolm peamist uurimisküsimust:

1. Milline on Austraalias elavate eestlaste meediatarbimise sisu?

Austraalias elavate eestlaste meediatarbimise sisu puhul analüüsitakse, milline on sealsete eestlaste üldine meediatarbimine ning missuguseid meediakanaleid eelistatakse – kuidas mõjutab meediatarbimist näiteks elamine Austraalias, kontaktid Eestis ning suhtlus kohalikega.

2. Kuivõrd oluline on Austraalias elavate eestlaste jaoks suhtlus kodumaale jäänutega?

Kontakti hoidmisel kodumaaga on oluline välja selgitada, millist rolli mängib sealsete eestlaste jaoks Eesti uudiste, sündmuste jälgimine ning suhtlus kodustega.

3. Millised on Austraalias elavate eestlaste kodumaise meedia tarbimise harjumused?

Eestlaste kodumaise meediatarbimise harjumusi vaadeldakse selle kaudu, milliseid kodumaiseid kanaleid ja meediume Austraaliasse rännanud Eesti noored kasutavad, mis on neile huvipakkuvad teemad ning milliseid uudiseid nad tarbivad.

2. Metoodika ja valim

Käesolevas peatükis annab töö autor ülevaate valimist ja selle moodustamise põhimõtetest, samuti uuringus kasutatud meetoditest ja nende sobivusest uuringu läbiviimiseks.

2.2 Analüüsi meetodid

Bakalaureusetöös on rakendatud kvalitatiivset uurimisviisi – andmete kogumisel kasutati semistruktureeritud süvaintervjuusid ning meediapäevikute analüüsi. Laheranna (2008: 177) järgi on intervjuu suur eelis teiste andmekogusmismeetodite ees eelkõige paindlikkus, võimalus andmekogumist vastavalt olukorrale ja vastajale reguleerida. Käesolev bakalaureusetöö uurib Eesti noorte meediatarbimise harjumuste ja kommunikatsiooni erinevaid tendentse, seega on uurimuse paindlikkus väga olulisel kohal. Nii indiviidide meediatarbimise kui ka kommunikatsiooni harjumused, kogemused ja eelistused on subjektiivsed ning sellest tulenevalt võivad olla ka väga erinevad – valitud meetodi puhul on neil aga võimalik enda mõtteid ja seisukohti vabalt, ilma piiranguteta väljendada. Kvalitatiivne uurimisviis on suunatud inimeste kogemuste, arusaamade ja tõlgenduste mõistmisele ning viiakse läbi uuritavate loomulikus keskkonnas (Laherand 2008: 24). Samuti on olulisel kohal teabe põhjalikkus – intervjuueerijal on võimalik informandilt täpsustavaid küsimusi küsida, mis kvantitatiivse uurimismeetodi puhul võimalik ei oleks.

Käesolevas uurimistöös on tulenevalt informantide geograafilisest asukohast intervjuud läbi viidud digitaalse meediumi Skype'i vahendusel, mis võimaldab maailma eri paigus asuvatel inimestel omavahel suhelda ning videokõnesid teha. Ühest küljest on see meedium informantide jaoks n-ö loomulik keskkond, kuna selle vahendusel on võimalik lähedastega suhelda, kuid teisalt esinevad sel puhul ka mõningad miinused. Kuigi Skype-intervjuu võimaldab informanti näha ja tema häält kuulda, on intervjuu edukas ja sujuv kulgemine siiski otseselt sõltuv osapoolte Internetiühenduse kvaliteedist. Samuti on informandi žestide, näoilmete ja kehahoiaku tõlgendamine, mis annavad intervjuueerijale sageli olulist mitteverbaalset informatsiooni, võrreldes tavapärase silmast-silma intervjuuga raskendatud.

Informantidega intervjuude läbiviimiseks koostas töö autor esmalt teemade ja võtmeküsimuste kaupa intervjuu kava (vt Lisa 1). Seesugune küsitluskava jätab intervjuerijale paindlikkuse vastavalt informandi vastustele oma küsimusi kohandada, informandi mõtteid täpsustada jne. Teisalt on intervjuerijal ka kogu intervjuu vältel olemas ülevaade, et kõik alateemad saaksid kaetud. Intervjuude kestuseks kujunes 30 minutit kuni 60 minutit. Kõik intervjuud salvestati diktofoniga ning seejärel need transkribeeriti.

Tulenevalt suurest ajavahest ning paljudest intervjueritavate isikliku eluga seotud aspektidest, oli mitme informandi puhul intervjuu jaoks sobiva Skype'i aja leidmine raskendatud. Osa informantidega jäigi uuringus osalemine seetõttu paraku ära, teiste puhul aga leidsid osapooled järgmise sobivaima meetodina e-maili, mille vahendusel töö autor informandile intervjuu kava edastas. Sellest lähtuvalt oli informandil võimalik küsimustele vastata endale sobival ajal ja kohas, samuti oli informandil aega küsimuste üle põhjalikumalt juurelda ja vastuseid läbi mõelda. Teisalt tuleb aga e-maili teel edastatud intervjuuküsimuste puhul miinusena välja tuua asjaolu, et intervjuerijal ei ole võimalik intervjueritava kehakeelt, žeste, hääletooni jms jälgida, puudub vahetu kontakt ja võimalus spontaansetele jätküküsimustele.

James & Busher (2006) on uurinud semistruktureeritud intervjuude läbiviimist e-posti kaudu ning leidnud, et selline intervjuerimisviis õigustab ennast, kui uuritavad asuvad kaugel (ja sageli erinevas ajavööndis, mis raskendab ka telefoniintervjuuks sobiva aja leidmist). Asünkroonne meilivahetus õhutab osalisi oma arvamusi korduvalt üle vaatama, mis soodustab rikkalike andmete saamist. Tekib kordusele tuginev protsess, mida on peetud üheks kvalitatiivsele uuringule iseloomulikuks tunnuseks. See aitab ära hoida kvalitatiivse uuringu suunamise liiga kitsastesse, paindumatutesse rööbastesse ning vähendab pinnaliste ja väheütleivate andmete saamise ohtu. (*ibid.*)

Intervjuude analüüsimisel on rakendatud vertikaalanalüüsi (*case-by-case analysis*), mille puhul vaadeldakse teemat läbi kõigi vastajate hinnangute, need kõrvutatakse ning vastustes otsitakse ühisjooni ja erinevusi (Masso 2013). Seejuures viidi kaheksast informandist kuuega intervjuud läbi Skype'i vahendusel, kahe informandiga (Signe ja Erik) teostati intervjuud olukorrast tulenevalt e-maili teel.

Meediapäevikul (vt Lisa 2; Lisa 5) oli käesolevas uurimuses intervjuusid toetav funktsioon –

see võimaldas näha, milliseid meediume ning kui tihti informant oma igapäevasel meediatarbimisel realselt kasutas, milliseid uudiseid peamiselt jälgis jne. Kui intervjuude käigus selgus informantide hinnanguline meediatarbimine, siis meediapäevik toob vaatlusalusel perioodil välja ka informantide tegeliku meediatarbimise. Informantidel tuli selle ühe konkreetse nädala jooksul üles märkida kõik, mida nad antud päeva jooksul lugesid, kuulsid, nägid telest, raadiost, ajalehtedest-ajakirjadest või Internetist. Samuti tuli informantidel märkida üles ka oma mõtted, tunded ja seosed, mis infot lugedes, juttu kuuldes jne peast läbi käisid.

Uurimuse esinduslikkuse ja võimalikult võrdsete tingimuste raames lepiti meediapäevikute puhul kõigi meediapäevikuid täitnud informantidega kokku üks konkreetse ajavahemik, mil neil meediapäevikut täita tuli. Valitud ajaperioodiks osutus 24.-30. märts 2014. Kuna meediapäeviku täitmine on informandi igapäevaelulisest aspektist küllaltki aeganõudev, ei jäänud selleks kõigil uurimuses osalenutel paraku aega. Eelnevast tulenevalt õnnestus vastaval ajaperioodil täidetud meediapäevikud saada viielt informandilt kaheksast – N28_3,5a; N31_7a; M24_1,5a; N19_1,5a; N34_8a. Teisalt tasub aga märkida, et vaatlusalune periood (üks nädal) on informantide meediatarbimisharjumustest sügavamate järelduste tegemiseks liialt lühike ning tulevikus tasuks põhjalikuma analüüsi ja ülevaate saamiseks paluda informantidel meediapäevikut täita pikema perioodi jooksul.

Meediapäevikute analüüsil on kasutatud tulemuse tõlgendamise ehk interpreteerimise meetodit, mille abil mõtestatakse lahti ning võrreldakse informantide meediapäevikute sisu.

2.1 Valimi moodustamine ja valimi kirjeldus

Antud bakalaureusetöö valimi moodustavad kaheksa Austraaliasse rännanud ja seal elavat noort eestlast, kelle vanus jääb vahemikku 18-35 eluaastat. Valimisse valiti inimesed, kelle vaated ja eelistused oleksid üldjoontes võimalikult sarnased. Lõpliku valimi moodustasid kuus naist ning kaks meest.

Informantide leidmiseks kasutas töö autor esialgu peamiselt sotsiaalmeediakanalit Facebook, ühtlasi spetsiaalselt Austraalias resideeruvatele eestlastele mõeldud gruppe “Eestlased Austraalias”, “Eestlased Adelaide’is” jne. Paraku ei kandnud sealsed otsingud aga vilja ning

mitmed valimisse sobinud inimesed keeldusid ajanappuse ja meediapäeviku täitmise nõudest tingitud liiga suure ajakulu tõttu. Seejärel püüti informante leida “*Estonians in Australia*” veebilehekülje vahendusel, kirjutades veebilehe haldajale palve intervjueeritavate kriteeriumide ja uuringu lühitutvustuse avalikustamiseks veebileheküljel. Ka see ei andnud tulemusi. Sellest tulenevalt hakkas töö autor informante otsima nn. lumepallimeetodil – uurides enda tutvusringkonnast võimalikke Austraaliasse rännanud eestlaste kontakte ning neilt omakorda teiste Austraalias elavate noorte kontakte jne.

Uurimistöö valimi koostamisel lähtus töö autor Trosti (1986) esitatud strateegilise valimi põhimõttest, mille järgi moodustub strateegiline valim põhimõttel, et teatud tunnustest lähtuvalt on valim homogeenne, teatud tunnuste poolest on see aga heterogeenne. Käesoleva töö valimi puhul on homogeenseteks tunnusteks informantide rahvuslik päritolu, vanusegrupp (18-35a.), omandatud/omandamisel kutse-, kõrg- või rakenduskõrgharidus ning asjaolu, et kõik valimi esindajad on Austraaliasse migreerunud. Heterogeenseteks tunnusteks on antud valimi puhul aga informantide elu- ja töökoht, sugu ning Austraalias elatud perioodi pikkus.

Valimi koostamisel on lähtutud põhimõttest, et informantide üldine sotsiaalmajanduslik ja demograafiline taust oleks võimalikult sarnane. Samuti on informantide valikul lähtutud aspektist, et muude tunnuste poolest oleksid need võimalikult sarnased.

Tasub märkida, et tegemist on eesmärgipärase valimiga, mille puhul ei saa tulemusi laiendada laiemale ühiskonna üldkogumile. Kõigi kaheksa valimisse kuuluva informandi nimed on asendatud tunnustega, kus M tähistab meest ja N naist, number tähe järel intervjueeritava vanust ning number tähisega “a” intervjueeritava Austraalias elatud perioodi pikkust. Informantide üldandmed on välja toodud alljärgnevas tabelis (vt tabel 2).

Tabel 2. Valimi andmed.

Jrk. nr	Tunnus	Vanus	Sugu	Elukoht	Amet	Austraalias elatud perioodi pikkus
1	N28_3,5a	28	Naine	Monkey Mia, Lääne-Austraalia	Administraator	3,5 aastat
2	N26_3a	26	Naine	Noosa, Queensland	Brändiesindaja	3 aastat

Jrk. nr	Tunnus	Vanus	Sugu	Elukoht	Amet	Austraalias elatud perioodi pikkus
3	N34_8a	34	Naine	Sydney, Uus-Lõuna Wales	Eestikeelse raadiosaate peaproductsent	8 aastat
4	N28_8,5a	28	Naine	Sydney, Uus-Lõuna Wales	Lapse kõrvalt osaajaga klienditeenindaja kohvikus	8,5 aastat
5	N19_1,5a	19	Naine	Brisbane, Queensland	Reisiagent Flight Centre'is	1,5 aastat
6	M28_5a	28	Mees	Perth, Lääne-Austraalia	Elektritehnik	5 aastat
7	N31_7a	31	Naine	Sydney, Uus-Lõuna Wales	Lastega kodune	7 aastat
8	M24_1,5a	24	Mees	Broome, Lääne-Austraalia	Noorempetsialist	1,5 aastat

N28_3,5a on pärit Tallinnast. Austraalias on ta elanud veidi rohkem kui 3,5 aastat. Enne Austraaliasse rändamist omandas ta Tallinna Majanduskoolis sekretäritöö eriala ning töötas Swedbanki liisingu kliendihalduri assistendina. Austraaliasse läks ta esialgu reisiplaaniga ning ei plaaninud sinna elama jääda, kuid leidis sealt partneri ning taotles peagi partnerviisat, mistõttu on ta hetkel Austraalia ajutine resident.

N26_3a on pärit Pärnust. Austraalias on ta kokku elanud kolm aastat, millest poolteist aastat elas Tasmaanias ja õppis Tasmaania Ülikooli magistriõppes. Eestis õppis ta Tartu Ülikooli bakalaureuseõppes kunstiajalugu, mille kõrvalerialaks oli kommunikatsioon. Ta töötab Austraalia tuntud moefirmas brändiesindajana. Algselt läks ta Austraaliasse sõprade külastamise plaaniga ning ei plaaninud sinna elama ja õppima jääda.

N34_8a on Austraalias erinevatel perioodidel kokku elanud üle kaheksa aasta. Ta elab Sydneys ja töötab osaajaga *Special Broadcasting Service*'is ehk Austraalia avalik-õiguslikus ringhäälingus, olles kord nädalas eetrisse mineva eestikeelse raadiosaate peaproductsent. Tal

on Tartu Ülikooli inglise keele ja kirjanduse bakalaureusekraad ning magistrikraad Macquarie Ülikoolist, Sydneyst, rakendusantropoloogias. Esimest korda jõudis ta Austraaliasse 1997. aastal, olles just 17-aastaseks saamas. Ühtlasi on ta ka oma keskkooli lõpueksamid just Austraalias sooritanud. Tal on ka lapsed.

N28_8,5a on pärit Tallinnast ning on Austraalias elanud 8,5 aastat – kogu selle aja Sydneys, Uus-Lõuna Walesis. Ta on lõpetanud Saku Gümnaasiumi ning õppinud Tartu Ülikooli Pärnu kolledžis turismi- ja hotelliettevõtlust. 20-aastaselt otsustas ta Austraaliasse töö-puhkeviisiga minna üheks aastaks, kuid jäi sinna elama, sai lapse ja plaani sealt lahkuda ei ole. Ta on töötanud kuus kuud kohvikus ning olnud ka selle sama kohviku juhataja. Aastal 2010, pärast kooli lõppu, sai ta töö Austraalia suurimas reisibüroos Flight Centre – kus töötas 2011. aasta keskpaigani, jäi dekreeti ja sealt lapsehoolduspuhkusele. Hetkel töötab üks kord nädalas ja ülejäänud aja on kodune – laps saab juunis kolmeaastaseks.

N19_1,5a on pärit Antsla vallast ning Austraalias on ta elanud 1,5 aastat. Ta on lõpetanud Tartu Miina Härma Gümnaasiumi inglise keele süvaõppega ning omandanud ühes Austraalia kutsekoolis II sertifikaadi turismis. Ta on sisse astunud ka Queenslandi Tehnikaülikooli õigusteaduse bakalaureuseõppesse. Hetkel töötab ta reisiagendina Flight Centre'is.

M28_5a on pärit Pärnust ning on Austraalias kokku elanud viis aastat – aastatel 2000 kuni 2006 ning 2010. jaanuarist kuni tänaseni. Eestis on ta õppinud Tartu Ülikooli Pärnu kolledžis sotsiaaltöö korraldust ning Pärnu Saksa Tehnikakoolis elektriku eriala. 2013. aasta juulis omandas ta Austraalias elektrotehnika erialal kõrgemat kraadi tõendava diplomi. Elukutselt ehitab ta ühes Austraalia väikeses töökojas elektrikilpe, kus peale tema on veel vaid kaks töötajat. Austraaliasse emigreerumise mõte tekkis tal juba esimese külastuse ajal 2005. aastal – tol ajal oli peale kliima just raha üks peamisi ajendeid. Eestisse tagasi elama tulla ta ei plaani.

N31_7a rändas Sydneysse 2007. aastal koos oma elukaaslasega, olles just lõpetanud ülikoolis noorsootöö eriala *cum laude* diplomiga. Reis Austraaliasse pidi olema nende aastane seiklus, enne kui paigale jäädakse ja pere luuakse. Aastast sai kaks ja siis kolm – nüüdseks saab varsti seitse aastat. Ta käis vahepeal elukaaslasega Eestis abiellumas ning tänaseks kasvab peres kaks väikest poega, kellega ta suhtleb eesti keeles. On lastega kodune. Ta on Austraalias ilmuvale eestikeelsele ajalehele Meie Kodu kirjutanud mõned artiklid, samuti on seal mitmel

korral avaldatud tema tehtud fotosid. Aastatel 2008-2009 töötas ta SBS Radio eestikeelse programmi juures – alguses tegi üksikuid intervjuusid, hiljem ühetunniseid otsesaateid.

M24_1,5a elas enne Austraaliasse rändamist Tartus ja õppis Eesti Maaülikoolis viimasel kursusel majandust. Ülikooliõpingute kõrvalt töötas ta ligi kolm aastat taksojuhina ning elu oli väga pingeline. Austraaliasse motiveeris teda rändama soov näha maailma ja puhata stressirohkest elust Eestis. Ta elab Austraalias koos oma tüdruksõbraga ja töötab noorempetsialistina *workshop*'is, kus tehakse eritellimusel autode ja paatide sisetöid, ehitatakse mööblit ja tehakse päikesevarje. Ta elab Broome'is, Lääne-Austraalias.

3. Tulemused

Uuringu tulemused on esitatud analüüsikategooriate kaupa, mis on paika pandud uurimuse eesmärgist, empiirilisest materjalist ja uurimisküsimustest lähtuvalt. Seejuures lähtuvad tulemused intervjuu kavast.

3.1 *Austraalias elavate eestlaste meediatarbimise sisu*

3.1.1 *Üldised meediatarbimisharjumused*

Igapäevaste meediatarbimisharjumuste puhul selgus, et intervjueeritavad eelistavad traditsioonilistele meediumitele (raadio, televisioon) valdavalt Internetti ning selle erinevaid väljundeid – eeskätt sotsiaalmeediakanalit Facebook, aga ka erinevaid uudisteportaale ning saadete ja sarjade (järel)vaatamisvõimalusi. Meediatarbimise määrab seejuures suuresti rutiin ja igapäevaelu.

Pea kõik intervjueeritavad nimetasid oma igapäevaste meediaharjumuste puhul just Facebooki kasutamise. Ühe aspektina nimetati asjaolu, et selle vahendusel on mugav end ka maailmasündmustega kursis hoida – näiteks N34_8a sõnul on just sotsiaalmeedia ja Facebook tema jaoks peamine meedia, mille vahendusel, s.t sõprade jagamise kaudu kuuleb ta erinevatest (maailma)sündmustest ja uudistest. Ühe informandi sõnul annab aga Facebooki kasutamine talle tunde, et ta on kodustega ühenduses – see aitab tal nende eludega kursis olla:

N31_7a: *“Kindlasti vaatan Facebooki, sest Eestis on päev just lõppemas ning saan teada, kes-kus-mis on teinud, käinud jne. Facebook annab mulle tunde, et ma olen nendega ühenduses. Kuigi tihti on kogu „ühendus“ see, et ma näen kellegi fotot ja like'in seda. Samas kui lähen suvel Eestisse ja nendega kokku juhtun, siis olen siiski teadlik, et mis vahepeal nende elus on toimunud (reisid, pulmad, rasedused, lapsed, koduloomad jne).”*

Televisiooni ja raadot tarbitakse pigem vähe või üldse mitte – N26_3a vaatab hommikuti ja õhtuti kohaliku telekanali uudiseid ning kuulab autosõidu ajal raadiot, M31_7a kuulab hommikutoimetustele taustaks tihtipeale raadiost hommikuprogrammi ning M28_8,5a vaatab hommikuprogrammi just televisiooni vahendusel. Viimase puhul on aga televisioon eelistatud eelkõige seetõttu, et seda on lapsega seotud toimetuste kõrvalt hea taustaks jälgida:

N28_8,5: *“Kuna mul on väike laps, siis telekat vaatan eelkõige sellepärast, et seda ma saan möödaminnes jälgida ja ei pea väga süvenema. Kui sealt jääb kõrvu mõni huvitav või aktuaalne teema, siis ma loen selle lehest üle siis, kui mul on rohkem aega.”*

Informantidest kõige rohkem tarbib raadiot N19_1,5a, kes kuulab seda tööl olles taustaks keskmiselt 9 tundi päevas. Seejuures konkreetne raadiokanali eelistus puudub – kanalitest eelistatakse neid, mis vahendavad peamiselt uudiseid ja muusikat.

Ka meediapäevikud kinnitasid intervjuude tulemusi – ilmnes, et vaatlusalusel perioodil tarbisid kohalikke tele- ja raadiokanaleid vaid kaks informanti ning sedagi vähe (vt Lisa 5). Televisiooni ja raadio mittetarbimise põhjustena toodi peamiselt välja asjaolu, et koduses majapidamises neid ei omata. Lisaks nimetati põhjustena ka mõningast keelebarjääri (kuigi enda inglise keele taset hinnati heaks), geograafilist asukohta (kuhu raadiojaamu levib vähe), kui ka uudiste formaati ning reklaamide kehva kvaliteeti ja rohkust:

N28_3,5a: *“Telekat ka raadiot me ei kuula ega ei vaata, sest meile kummalegi ei meeldi uudiste formaat. Nii-iii palju tobedaid reklaame on. Seda ma märkasin esimese asjana Aussitultes, KUI halb on reklaamide kvaliteet. Ja seriaale saab Internetist järele vaadata ilma reklaamideta just siis, kui meile sobib. /-/-/ Raadiot me ei kuula, sest kuna me elame suht kolkas, siis raadiojaamu siin ka just väga palju ei levi. Ja mõnes mõttes... noh, kuigi ma pean enda inglise keelt väga heaks, siis mul on ikka raske raadiosaadetest aru saada ja jällegi – nagu tele puhul, palju möla ja vähe huvitavat ja vajalikku infot.”*

Ühtlasi selgus, et kohalikku meediat, täpsemalt televisiooni peetakse lisaks reklaamide rohkusele kohati ka liialt nn. kõmuliseks, kus pannakse rõhku pigem meelelahutuslikele teemadele, mis olulist uudisväärtust ei oma:

N28_3,5a: *“Palju on selliseid uudiseid, mis mitte midagi ei anna, s.t mis tätoveeringuid IDirectioni bändiliikmed teevad või kui palju Kim Kardashian beebikilosid juurde võttis. Kahjuks tundub, et inimesi see ka huvitab. TV hommikuprogrammid on 50-50 Teleshop ja kollased uudised.”*

Uurimusest ilmnes, et erinevad nutitelefonide ja tahvelarvutite aplikaatsioonid ehk *app*'id olid intervjuueeritavate seas küllaltki populaarsed. Neid kasutatakse igapäevaselt nii nutiseadmest uudiste lugemiseks kui ka sotsiaalmeediakanalite külatamiseks. Seejuures on ühel informandil välja kujunenud teatav igapäevane rutiin – igal hommikul loeb ta aplikaatsioonide vahendusel just kodumaiste meediakanalite, täpsemalt Postimehe uudiseid:

N19_1,5a: *“Tavaline päev algab umbes kell 6.30 ning esimese asjana loen alati uudiseid, otse voodist, kasutades nutitelefonit või tahvelarvutit. Mul on telefonis ainult Eesti meediakanalite appid, Postimees, Delfi, ja tavaliselt just esimesest käin hommikul üle.”*

Ühtlasi selgus, et regulaarselt loetakse ka trükimeediat ning seda enamasti just nädalavahetusesti – nii kohalikke ajalehti (nt Sydney Morning Herald, Brisbane Times jt) kui ka rahvusvahelisi ja kodumaiseid ajakirju. Trükimeediat tarbitakse osalt ka töökoha tõttu – nt N34_8a jälgib tulenevalt oma töökohast pisteliselt kohalikku väliseestlaste ajalehte Meie Kodu. N31_7a soovib regulaarselt kodumaisteid trükiajakirju – kuigi neid ajakirju saaks ka Internetis lugeda, on see informandi sõnul paberi peal siiski midagi muud ning omamoodi teraapia. Ühtlasi annab ta pärast ajakirjade kaanest kaaneni läbilugemist neid ka teistele eestlannadele lugeda.

N31_7a: *“Kord kuus tuleb Eestist pakk, kus on ajakirjad Pere ja Kodu ning Imeline Ajalugu. Vahel lisaks ka Imeline Teadus, GEO, Eesti Naine või Anne&Stiil.”*

Analüüsi põhjal ilmnes, et vastavalt töö- ja puhkeajale on erinev ka informantide meediakasutus. Kolm intervjuueeritavat tõid välja, et tööajal ei saa nad meediat üldse tarbida – mistõttu meediakasutus töö- ja puhkeajal erinevad nagu öö ja päev. Teiste informantide puhul selgus, et vastavalt töö iseloomule ja valdkonnale jälgitakse tööajal rohkem kohalikke ning rahvusvahelisi päevakajalisi ja aktuaalseid teemasid – meediatarbimine sõltub suuresti töö olemusest.

N28_3,5a *“Töö ajal vaatan põhimõtteliselt ilma- ja teiste osariikide uudiseid, sest palju muud mul tööks tarvis ei ole. Puhkeajal kõike muud.”*

N34_8a: *“Jah, sest ma töötan meedias ja tööl jälgin rohkem päevauudiseid ja värskeid uudiseid. Puhkeajal mind uudised eriti ei huvita! Siis loen laiemaid ühiskondlikke teemasid, mis mind huvitavad, mida enne mainisin juba. /-/-/ Töö tõttu tõlgin ise meie SBSi ehk Special Broadcasting Service'i uudistetoimetuse uudiseid ja loen neid eetrisse. Töö tõttu loen kord nädalas ka Eesti Rahvusringhäälingu online Eesti uudised läbi.”*

3.1.2 Meediatarbimise eelistused

Alljärgnevalt on välja toodud peamised meediakanalid, mida informandid enda hinnangul igapäevaselt jälgivad (vt tabel 3).

Tabel 3. Informantide meediakanalite eelistused.

Tunnus	Igapäevased meediakanalid, mida jälgib	Põhjus
N28_3,5a	Internet: Postimees ja selle erinevad lehed; Eesti Ekspress; Facebook; Rada7.ee; News.com.au; Raadio 2, ETV arhiiv	Harjumus
N26_3a	Internet: Facebook, e-mail, Instagram. Postimees Online, Eesti Päevaleht ja Elu24 (4-5 kuu tagant, harva) Raadio ja tele: Channel 9, Triple J Ajalehed ja ajakirjad: Noosa News, (nädalavahetusel) Brisbane Times, ajakirjad Boeing Australia, Elle, Harper's Bazaar (töösus).	Noosa News: tasuta leht. Töölaselt vajadus kursis olla. Mugav ja kiire (nt Facebook)
N34_8a	Internet: Facebook, ERR Online, Postimees, SBS uudised, ABC News (<i>app</i>); Eesti Ekspress, Kroonika, Eesti Päevaleht (harva); Vikerraadio, Kanal2 järelvaatamine; Youtube Ajalehed: Meie Kodu, Sydney Morning Herald jt kohalikud ajalehed	Harjumus (Postimees) Osa, nt Sydney Morning Herald & SBS objektiivsemad kui teised
N28_8,5a	Internet: Smh.com.au (The Sydney Morning Herald), ABC News, Delfi.ee	Mugavus (lapse kõrvalt hea)
N19_1,5a	Internet: Eesti uudisteportaalid: Postimees, Delfi (aplikatsioonid), Google (kindla teema artiklid), Eesti Päevaleht, järelvaatab saateid; News.com.au (tööl). Sotsiaalmeedia: Facebook, Twitter, Instagram	Mugavus - <i>appid</i> informatiivsed ja kiired. Harjumus (hommiku- ja õhturutiin)
M28_5a	Internet: Postimees, Gmail, WA Today Televisioon: SBS uudised	Harjumus (Postimees)
N31_7a	Internet: Facebook, Postimees, Eesti Päevaleht, Ärioleht; internetiraadio Koffee.com, vahel Eesti raadiojaamad Raadio (autosõidu ajal, kindlat raadiojaama pole) 1x kuus Eestist pakk: Pere ja Kodu & Imeline Ajalugu. Vahel lisaks Imeline Teadus, GEO, Eesti Naine või Anne&Stiil	Harjumus ja traditsioon (Postimees). Pere on alati seda lugenud.
M24_1,5a	Internet: Kohalikud uudistekanalid, Postimees, Kanal2 järelvaatamine (Reporter) Televisioon: Kohaliku telekanali GWIN hommikuprogramm	Harjumus (Postimees, Kanal2 saade Reporter)

Tabelist ilmneb, et peamiselt tarbitakse erinevaid meediakanaleid just Interneti vahendusel – seejuures nähtub, et mida pikem on olnud Austraalias viibitud periood, seda rohkem on oma meediatarbimisse hakatud integreerima ka kohalikku meediat. Samas on aga näha, et traditsioonid seejuures ei katke. Palju jälgitakse Facebooki ning kohalikku veebiväljaannet News.com.au, aga sõltuvalt eelistusest kas trükiväljaandena või Internetis ka kohalikke väljaandeid nagu SBS News, ABC News, WA Today, Sydney Morning Herald (Smh.com.au). Lisaks selgus, et kõik intervjuueritavad nimetasid peamiste meediakanalitena ka mitmeid Eesti väljaandeid – näiteks Postimees *Online*'i mainisid seitse informanti kaheksast. Samuti ilmnes Postimehe jälgimise puhul peamise põhjusena just harjumuse aspekt – seda tarbiti ka Eestis elades ja tegemist on omamoodi sisse kujunenud tavaga. Ühe informandi puhul on lisaks harjumusele tegemist ka teatava traditsiooniga – tema perekond on Postimeest alati lugenud:

N31_7a: *“Lemmik on Postimees.ee ja seda juba aastaid. Nii kaua kui ma mäletan, on alati meie pere lugenud Postimeest (ja endise nimega Edasi). Eestis olles loen seda alati paberi peal, kuid siin olles onlines. /-/-/ ...Eelistus on kujunenud ammu ja jäänud muutumatuks.”*

Lisaks külastatakse Eesti meediakanalitest ka ERR *Online*'i, Eesti Ekspressi, Eesti Päevalehe, R2 ja ETV arhiivi, Vikerraadio, Kanal2, Rada7.ee, Delfi.ee ja Ärilehe kodulehekülgi. Eesti Päevalehe puhul ilmnes aga mõningase takistusena asjaolu, et palju uudiseid on tasulised:

N34_8a: *“Eesti Päevalehte ehk loeks, kui see poleks tasuline. Vaatan harva. Ja Eesti meediast otsin üldisemat ja huvitavat, mitte päevapoliitilisi detaile, millele absoluutselt ei jää aega ega pole huvi!”*

Samuti (järel)vaatavad või -kuulavad mitmed informandid Interneti vahendusel eestimaiseid tele- ja raadiosaateid. Vaadatakse näiteks kodumaiseid saateid nagu Reporter, Osoon, Meie aasta Siberis jt. Ühtlasi selgus ka kodumaiste raadiokanalite puhul, et neid kuulatakse vahetvahel taustaks muudele igapäevatoimetustele.

N28_3,5a: *“...Internet on kõikvõimas ehk siis ETVst jälgin enamjaolt päevakajalisi saateid ja mu lemmiksaateks on Osoon. Sama on ka R2-ga, et päevakajalised saated. /-/-/ Kuulan “Olukorrast riigis”, hommikuprogramme ja õhtuse vööndi saateid.”*

N31_7a: *“Mõnikord kuulame Interneti vahendusel mõnda Eesti raadiojaama. Näitkes pühapäeva hommikul pannkookide küpsetamise kõrvale Elmarit.”*

Samuti selgus, et kuigi intervjueeritavad erinevaid n-ö “kollaseid” uudiseid ja kõmu tarbida ei eelista, külastatakse vahel uudishimust siiski ka Kroonika ja Elu24 veebiväljaannete lehekülgi:

N34_8a: *“Vahest, nii kord kuus, vaatan Kroonikat Internetist, et end kursis hoida “Eesti koorekihiga” (naerab).”*

Üldiselt nimetatigi meediakanalite eelistuste puhul peamiste põhjustena just harjumus ning mugavus. Teatud kodumaiseid kanaleid (nt Postimees) eelistati juba Eestis elades ning nende tarbimist jätkatakse ka Austraalia pinnal. Ühtlasi on näiteks televisiooni väikelapse kõrvalt mugav möödaminnes jälgida ning see ei vaja süvenemist.

N28_3,5a: *“Ma eelistan neid, sest kui ma veel Eestis olin, siis olid just need kanalid need, kust sai asjalikku infot, mitte kollaseid ja reklaame täis pikitud uudiseid. Noh, news.com.au välja arvata muidugi, seda hakkasin jälgima nüüd siin Aussis olles.”*

Üks informant leidis, et kasutatavad Postimehe ja Delfi nutiseadme aplikaatsioonid on kiired ja informatiivsed, mille vahendusel on võimalik end mugavalt ja lihtsalt uute sündmustega kursis hoida. Lisaks on tal välja kujunenud ka teatav hommiku- ja õhturutiin:

N19_1,5a: *“...Enne magamaminekut kasutan sülearvutit, et lugeda Postimeest ja Eesti Päevalehte. Mõnikord, kui on rohkem aega, vaatan ka siinset News.com.au-d. /--/ ...ma olen iseendale leidnud väga sobiva viisi, mida ma pole aastaid muutnud.”*

Ühtlasi ilmnes, et informantide kontaktid ja suhtlusest kujundavad mõneti ka meediasisu – näiteks väljaande kodulehte külastatakse enamasti vaid siis, kui satutakse sotsiaalmeedias mõnele huvitavale lingile, mida tutvusringkonna liikmed on jaganud:

M28_5a: *“Õhtulehte ja Delfit ei loe üldse, aegajalt juhtub, et keegi saadab lingi mõne uudisega nendelt saitidelt, korra ehk avan, kui pealkiri huvi pakub, aga üldsest pean nii-öelda kollaseks ajakirjanduseks ja ei paku huvi. “*

N34_8a: *“Delfit väldin üsna, sest kui sellega 10 aastat kokku puutusin, siis ei olnud tegemist väga usaldusväärse keskkonnaga. Nüüdseks on vist muutunud, aga pole süübinud sellesse. Õhtulehte pole ka harjumuseks lugeda, vaid siis, kui keegi Facebookis lingib mõnda huvitavat artiklit. Mul on üsna kivenenud harjumused ja pole huvi ega viitsimist neid muuta olnud.”*

Informantide hinnangulisi meediakanalite eelistusi kinnitasid üldjoontes ka meediapäevikute tulemused – kõik informandid, kes meediapäevikut täitsid, jälgisid igapäevaselt Postimehe veebiväljaannet (vt Lisa 5). M24_1,5a jälgis igapäevaselt lisaks ka Reporterit ning kaks

informanti töid välja Facebooki – selle puhul aga tunti, et seda kasutatakse kohati liiga palju. Muuhulgas toodi välja, et Facebook on viis ühenduses olemiseks ning sotsiaalmeedia tarbimine on suurenenud just nutitelefoni kasutuselevõttuga:

N31_7a: *“Minu viis „connected“ olla. Igapäevaselt liiga palju. Kui nutitelefoni veel ei kasutanud, siis võib olla log'isin sisse 1 kord päeva jooksul. Nüüd on neid „chekkamisi“ piinlikult palju.”*

Informantide meediapäevikutest nähtus, et regulaarselt tarbiti Redditi (N19_1,5a), kohalikku veebilehte au.news.yahoo (N28_3,5a) ning Postimehe erinevaid lehekülgi – nt Tarbija24, Elu24, E24, Tartu Postimees ja Tallinncity (N19_1,5a ja N28_3,5a). N31_7a jälgis regulaarselt ka oma tuttavate blogi Blogspot.com leheküljel. Aeg-ajalt (u. 1-2 päeval nädalalas) loeti uudiseid ka Äripäeva, Valgamaalase, Arteri, Austraalia ilmamateate (bom.gov.au), ERR uudiste, Naine24.ee, Nytimes.com, Dailymailco.uk, News.com.au, Abc.net.au, kultuur.err.ee, Õhtulehe jt. veebilehekülgedel (vt Lisa 5). Samuti vaadati aeg-ajalt ERRi Internetileheküljelt saateid nagu Osoon (N28_3,5a) ja Ringvaade (N31_7a). Kokkuvõtvalt võib meediapäevikute kanalieelistustest järeldada, et põhirõhk on Interneti vahendusel tarbitavatel veebilehekülgedel ning suure osa meediatarbimisest moodustab kohaliku ja rahvusvahelise meedia kõrval ka Eesti meedia. Eelneva puhul tuleb hargmaisuse kontseptsioon iseäranis ilmekalt esile, kuna seoses alalise ümberasumisega ei ole informantide praktikad katkenud, seda isegi pikema eemalviibimise korral.

3.1.3 Kodumaise ja kohaliku meediasisu mõjutajad

Intervjuudest selgus, et informantide meediatarbimise kujundajaks on erinevad kontaktid ja võrgustikud – valdavalt on informantide meediatarbimist osaliselt mõjutanud tutvusringkond ning kohalikud tutvused määravad meediasisu. Näiteks N26_3a jälgib Austraalia telekanali Channel 9 uudiseid, sest tema sõprusringkond on seda kogu aeg teinud. Sama tendents ilmnes ka N34_8a puhul, kes kaldub oma tutvusringkonna mõjul objektiivsete allikate poole.

Lisaks ilmnes, et olulist rolli mängib ka elukoht. Näiteks N28_3,5a tutvusringkond mõjutab tema meediatarbimist eelkõige kombineerituna elukohaga – interjuveeritav elab väikse asustusega alal ja (suur)linnast eemal, mistõttu on erinev ka tutvusringkonna suhtumine meediasse, mis omakorda avaldab mõju informandile:

N28_3,5a: *“On, aga kombineerituna elukohaga. Siin outbackis elades paljusid ei huvita üldse, mis mujal toimub, sest pole suurt ühiskondlikku survet kogu aeg kõike kohe teada ja selle põhjal siis kuidagimoodi käituda – nt poodide kampaaniad vms.”*

N19_1,5a seevastu leidis, et tutvusringkond pole tema meediatarbimist mõjutanud, kuna tarbib seda väga erinevalt – ta on leidnud iseendale väga sobiva viisi, mida pole aastaid muutnud. Võib järeldada, et see, kuivõrd sõprusringkond meediatarbimist mõjutab, sõltub nii elukohast, tutvusringkonna huvidest, harjumustest ja eelistustest kui ka tööspidamistest.

Analüüsist ilmnes, et informantide meediatarbimist mõjutab nii asukoha- kui ka päritolumaal elamise kogemus. Uurides intervjuueeritavatelt, kuivõrd nad ise tunnetavad – kas nad jälgivad rohkem Austraalia või Eesti meediat, selgus, et kolm informanti kaheksast tarbivad igapäevaselt rohkem kodumaist meediat (vt tabel 3). Informandid, kes enda hinnangul tarbivad rohkem kohalikku meediat, tõid põhjendusena välja asjaolu, et oma igapäevaelu elatakse siiski Austraalias ning sealsed otsused puudutavad ka neid otseselt rohkem. Samuti leiti, et kohaliku meedia kättesaadavus on lihtsam. Lisaks toodi välja, et soovitakse kohaliku eluga kursis olla, sest ei taheta näida võhiklik ning see hõlbustab ka kohalikega aktuaalsetel teemadel suhtlemist. Intervjuudest selgus, et kolme informandi arvates aitas Austraalia meedia jälgimine neil paremini kaasa ka sealsele kohanemisele.

N34_8a: *“(hüüatab) ABSOLUUTSELT KINDLASTI! Annab ka ühise jututeema, valgustab, mis ühiskonnas toimub ja millest teised austraallased mõelda võivad, mis teemad neile muret-rõõmu võivad valmistada.”*

N26_3a seevastu tõi ühe kohaliku meedia jälgimise aspektina välja asjaolu, et sealt meediat on lihtsalt niivõrd palju ning töö ja kooli tõttu tuleb tal sellega kursis olla, mistõttu ei jää piisavalt aega igapäevaselt Eestis toimuva kohta lugemiseks:

N26_3a: *“...Ma hea meelega vaataks ja loeks ja kõik, aga kuidagi nagu siinset seda meediat on nii palju, et ma pean siin kõigega kursis olema, siis ma pean kursis olema sellega, mis on Euroopas töösajus... Ja lisaks sellele, kuna ma kirjutan magistritööd, siis ma pean ka uurima kunstiajakirjandust. Et kuidagi see nagu jääb väga tahaplaanile hetkel, et hoida sidet niimoodi, et mis toimub Eesti uudistes.”*

Tulemustest selgus, et kaasmaalaste ehk teiste Austraalias elavate eestlastega suhtlemise tase on informantide puhul väga varieeruv. Ka siinkohal mängib osalt aga rolli elukoht – nt väikeses kuurortlinnas elavad informandid suhtlevad kaasmaalastega minimaalselt suuresti seetõttu, et näevad seal teisi eestlasi väga harva. Samuti tõdes N26_3a, et on Austraalias

elatud perioodi jooksul kohtunud umbes kuue eestlasega, kellega pole lihtsalt pikemaajalist sidet jäänud. Ka N19_1,5a sõnas, et kuna tal on olnud seal raske leida endaga ühel lainel olevat inimest, suhtleb ta igapäevaselt just kodustega. Ühtlasi selgus, et kaasmaalastega suhtlemise puhul mängivad rolli ka inimese enda iseloomujooned ja eelistused, näiteks M28_5a lävib kaasmaalastega üldjuhul vaid siis, kui selleks on mõni põhjus või vajadus:

M28_5a: *“Pean tunnistama, et olen suhteliselt eraklik inimene, armastan rahu ja vaikust ja suhtlen inimestega peamiselt siis, kui selleks on põhjus, niisama lobisemist eriti ei harrasta (naerab). Kõige tihemini ehk suhtlen kaasmaalastest oma vennaga, kes elab ka Austraalias, aga teises ranniku otsas...”*

Samuti tõdes informant, et uute tutvuste sõlmimine teiste eestlastega ei paku talle enam huvi, kuna kogu protsess on tema jaoks aeganõudev ja tüütu:

M28_5a: *“Aja jooksul ei viitsi eriti uute eestlastega ausalt öeldes enam suhelda. Seda mitte seepärast, et ma ennast paremaks peaks kui teised, lihtsalt ma olen siin nii kaua olnud ja iga uue inimesega tutvudes on see algus nii tüütu... Kõik see teema, et kaua sa siin oled olnud, mida sa teed, mida Eestis tegid ja nii edasi...”*

Tulemuste puhul ilmnis aga selge tendents, et kaasmaalastega lävivad kõige rohkem eelkõige informandid, kelle elukohaks on Sydney. Näiteks N28_8,5a sõnul on Sydneys palju eestlaseid (peamiselt lastega pered), kellega suheldakse paar korda nädalas kindlasti. Ka N31_7a sõnul on tema sealsed sõbrad suuremalt jaolt just eestlased:

N31_7a: *“Lihtsalt sellepärast, et kultuuritaust on sama ning nad mõistavad eestlaste iroonilist ja sarkastilist huumorit. Midagi ei pea üle seletama. Kõik on koheselt ja üheselt mõistetav. Mitte just keele, vaid eelnevate kogemuste pärast. Oleme üles kasvanud samas Eestis. Igatseme samu asju, sööke. Ning naerame mõne kohaliku tava või reegli üle. Mille lõpuks aastate jooksul ka ise omaks võtame ja siis ei teagi, kas on parem nii nagu Eestis või nii nagu siin...”*

N34_8a tõdes, et esmakordselt Sydneysse jõudes suhtles ta kaks aastat 99% ainult kaasmaalastega – toimusid iganädalased regulaarsed üritused ning tema sõprusringkonda kuulusid vaid eestlased. Hiljem on informant küll teadlikumalt ka austraallaste kontakti otsinud, kuid Eesti kogukonna üritustel käib ta siiani:

N34_8a: *“Käin ikka Eesti kogukonna üritustel, aga vaid kõige tähtsamatel või ainult neil, mis mind väga huvitavad. Töö tõttu /-/-/ suhtlen iga nädal mõne kohaliku eestlasega, sest teen nendega iga nädal raadiosse intervjuusid. Mul on juba niinimetatud oma kontaktisikud Sydney eestlaste seas, kes mind kaua tunnevad ja kes mind ka töös aitavad /-/-/.”*

Ilmnes, et valdavalt käiakse igapäevaselt läbi ka kohalikega ning mõne informandi puhul moodustavad need enamuse tema tutvusringkonnast:

N28_3,5a: *“Igapäevaselt suhtlen – kõik siinsed sõbrad, tuttavad ja töökaaslased on kas austraallased või kusagilt mujalt (backpackerid). /--/ Eestlasi mul siin tuttavaid ei ole.”*

Ühe informandi puhul selgus, et igapäevaste suhtluspartneritena on pooleks nii kohalikke kui ka kaasmaalasi. Samuti tõdeti, et üsna palju on kohalikke, kes on abikaasa sõbrad ning kes on nüüd ka informantide sõpradeks saanud. Teisalt tõi aga M28_5a välja, et kohalikega suhtlus on viimasel ajal väljaspool tööaega praktiliselt olematuks jäänud, kuna teda ei seo varasema tutvusringkonnaga enam ühised huvid:

M28_5a: *“...Esimesed paar aastat kogu aeg, aga see seltskond, kellega suhtlesin, pole väga muud peale pidutsemise teha ja kuna enam väga pidu ei pane, siis on ka need inimesed mu elust kadunud. Enamus tuttavaid on mul kooli ajast, ja mitte kohalikud austraallased. Kolumbiast, Indiast, Singapurist, Hiinast, Pakistanist...”*

N31_7a seevastu tõdes, et kuigi ta puutub igapäevaselt kohalikega kokku, on tema tutvusringkonnas kõige rohkem siiski teisi eestlasi, teisel kohal on mujal Euroopas sündinud ja nüüd Austraalias elavad inimesed ning kõige vähem lävib ta Austraalias sündinud kohalikega. Peamise põhjusena tõi ta välja asjaolu, et kuigi austraallased tunduvad esmapilgul väga sõbralikud, on nad tihti pealiskaudsed ning hoiavad teatavat distantsi:

N31_7a: *“Nad ei ütle kunagi midagi halvasti ja räägivad kõigest ülivõrdes ja kiitvalt. Kui on soov kokku saada, siis seda peab mitu nädalat või vahel isegi kuu ette planeerima, sest kõik on nii hõivatud (või lasevad näida, et neil on alati kiire??). Eestlastega seda muret ei ole.”*

Vaatamata sellele, et informant suhtleb igapäevaselt rohkem kaasmaalastega, on tema sõprusringkond küllaltki multikultuurne – ta käib iganädalaselt erinevate rahvuste esindajatest koosnevas huvigrupis, kohtub regulaarselt oma India päritolu naabriga jne.

N31_7a: *“Igal esmaspäeval käin kohalikus mängugrupis, kus on väga erineva etnilise taustaga emasid. Teisipäeviti saan indialasest naabrinaise ja tema 2 väikse tütreaga kokku ning oleme tema või minu kodus ja lapsed mängivad koos.”*

Uurides, kuivõrd informandid varasemalt eestlaste loodud info- ja meediakanaleid kaasmaalastega kontakti otsimisel või muul põhjusel kasutavad, selgus, et varasem taristu uusi tulijaid kuigivõrd ei mõjuta. See omakorda viitab rohkem ka hargmaisusele ja

iseseisvusele kui sisenemisele diasporaameediasse/võrgustikesse. Ilmnes, et näiteks Sydneys asuvat Eesti Maja ja muid kanaleid on aktiivsemalt külastanud vaid üks informant:

N31_7a: *“Olen Sydney Eesti Majas väga mitmeid ja mitmeid kordi käinud. Nii aktustel, tuluõhtutel, kinoõhtutel, kontsertidel, teatrietendustel. Olen Austraalias ilmuvale eestikeelsele ajalehele “Meie Kodu” kirjutanud mõned artiklid ning seal on mitmel korral avaldatud minu tehtud fotod. /--/ 2008/2009 töötasin SBS Radio eestikeelse programmi juures.”*

Kolm informanti on Eesti Maja külastanud vaid ühel korral ning neli informanti pole seal üldse käinud. Peamiste põhjustena toodi esile nii kaugust elukohast, huvipuudust kui ka tunnet, et nende puhul on välja kujunenud pigem n-ö “oma grupid” ja (vanem) seltskond, kes seal käib.

N19_1,5a: *“Olen käinud ühel Eesti Seltsi üritusel – jõulupeol. Väga ei otsi kontakti, sest ilmselt ei ole veel nii kaua Eestist ära olnud, et oleks suur vajadus. Pealegi on neil seal rohkem nii-öelda ‘oma grupp’ tekkinud, kuhu ei ole vagal eestlasel enam väga kerge osa leida.”*

Mari: *“...Nagu ma aru sain, enamus inimesi, kes sellistesse gruppidesse kuuluvad, on vanuseastmel 30+, enamasti lastega ja kes püüavad leida sarnaseid inimesi, et tagada siis seda nii-öelda... et nende lapsed õpiksid eesti keelt ja teaksid, mis on Eesti ja kus on Eesti.”*

Lisaks selgus, et ka teisi eestlaste loodud info- ja meediakanaleid tarbitakse pigem vähe – näiteks N28_3,5a kuulab vahetevahel küll SBS Eesti raadiokanali saateid, aga sedagi harva.

N34_8a kasutab neid pigem tulenevalt oma töö iseloomust:

N34_8a: *“Töö pärast kasutan, kuna loen neid kuulutusi raadios ette. Muidu jälgiks kindlasti vähem, aga huvist võib-olla kord kuus jälgiks, et näha, mis üritused toimuvad ja mida huvitavat tehakse. Kui sõpradele külla minnes “Meie Kodu” kuskil vedeleb, vaatan alati sellest samast meediaanalüüsi huvist – sest tegemist on siiski päris vanamoelise ja veidi ajast maha jäänud lehega.”*

Analüüsist ilmnes, et “Eestlased Austraalias” Facebooki kommuuni suhtumine on informantidel erinev. Üldiselt on vastav kommuun suunatud peamiselt Austraalias tööpuhkeviisiga seiklevatele noortele, mistõttu ei ole mitmed informandid sealsest sisust enam huvitatud.

N28_3,5a: *“...Jälgisin palju “Eestlased Austraalias” kommuuni, aga kuna sealne info on enamjaolt ikka ränduritele, siis enam mitte nii palju. Varem ikka suhtlesin saatusekaaslastega viisade ja lendude ja töö teemadel. Ta on hea, sest palju infot on koos, aga jama, sest vahepeal läheb ikka jubedaks “musta pesu pesemiseks”.”*

Sarnasele tendentsile juhiti tähelepanu veelgi – näiteks oli osa informante arvamusel, et kommuunist ei ole võimalik asjakohaseid vastuseid ja abi saada, kuna küsimustele vastatakse peamiselt sõimu või mõnitustega.

N28_8,5a: *“Olin liige ja alguses liikus seal palju vajalikku infot, aga eelmise aasta lõpus hakkas sinna tekkima palju „tühikargajaid“ ja „targutajaid“ ja ma ei tahtnud ennast seal närvi ajada enam. Tulin ära.”*

Teisalt aga leiti, et kommuuni abil saab olla kursis teiste eestlaste käekäiguga, küsida või anda nõu, vahetada infot ning kasutada seda enda enda huvidest lähtuvalt – majja või korterisse kaasüürnike leidmiseks või näiteks tööalaselt, saadete jaoks materjali kogumisel. Võib järeldada, et kohalike eestlastega kommuunides suhtlus on pigem utilitaarne ning praktilisusele orienteeritud. Ühtlasi ei saa käesoleva uurimuse informante nende meediatarbimise järgi diasporaalasteks pidada, kuna diasporaameedia osakaal on valdavalt siiski väike.

3.2 Meediatarbimine suhtlemisel Eestisse jäänutega

3.2.1 Suhtluspartnerid

Peamiste Eestisse jäänud suhtluspartneritena nimetasid kõik informandid eelkõige perekonna ja lähedased – vanemad, vanavanemad, õed-vennad ja nende lapsed, mõnel juhul samuti ka ämm, äi ning õdede-vendade kaaslased. Sõltuvalt indiviidist suheldakse harvemini sõprade ja sõbrannadega, kuid side on siiski olemas.

Põhjuseks toodi enim välja aspekt, et perekond on siiski kõige olulisem ning ei soovita, et vahemaa vähendaks omavahelist lähedust. Samuti mainiti ka lastega seotud rolli – näiteks M34_8a soovib, et lastel oleks Eesti perega side. Võib järeldada, et piiriüleseid sidemeid peetakse oluliseks ning lähedastega ei taheta kontakti kaotada. See kinnitab nn. “jalg kahes maailmas” elamist ja hargmaisuse kontseptsiooni – informantidel on kodu nii asukohariigis kui ka kodumaal.

M24_1,5a: *“Kontakti hoian enim enda perega, kuna olen avastanud, et pere on ikkagi kõige tähtsam minu elus. Enim suhtlen enda isaga ja vanaemaga, kuna nendega tajun kõige suuremat hingelisemat suhet. Üritan võimalikult palju suhelda ka oma kolme õega.”*

Seejuures leiti, et suhtluse aste ja tihedus sõltub nii inimese iseloomust, geograafilise asukoha tõttu tekkinud ajavahest kui ka lihtsalt sellest, kuidas kellelgi aega on:

N28_3,5a: *“Ma nagu ei ole ise eriline suhtluse otsija ja kui teine pool ka samasugune on, siis jäävad suhted lihtsalt soiku. Tihemini suhtlengi võibolla kuskil kümne inimesega üldse. Ajavahe on ka kindlasti üks, mis suhtlust takistab, sest kui minul juba tööpäev läbi on, on eestlased alles tööl ja lõpetavad siis, kui minul juba magamamikeku aeg on.”*

N26_3a: *“Oleneb inimesest. Oma õega, kellel umbes seitsme kuu eest sündis laps ja ta on kodune ja tal on vaba aega väga palju ja ta on kogu aeg üleval, siis temaga ma suhtlen hetkel kõige rohkem, sest ta on kõige rohkem Skype’is ja tal on kõige rohkem aega suhelda. Ja siis õe lapsega lehvitan kogu aeg, et hoiame ühendust (naerab).”*

Mitme informandi puhul on aga välja kujunenud teatav rutiin – näiteks helistab N31_7a oma vanavanematele igal nädalal kindlatel aegadel, N28_3,5a aga suhtleb oma vanaemaga traditsioonilise posti teel.

N28_3,5a: *“Vanaema pole mul Internetiga üldse kokku puutunud, temaga kirjutame kirju ja ma saadan talle oma eluolust siit ka pilte, see on hästi vahva traditsioon meil juba.”*

N31_7a: *“Võru vanavanematega igal esmaspäeval, Tartu vanavanematega iga teisipäev.”*

Tulemustest selgus, et pereliikmetega, seejuures ema, isa ja õe või vennaga lävitakse enamasti igapäevaselt. Eestisse jäänud sõprade ja sõbrannadega suheldakse pigem harvemini – enamasti kord või paar korda kuus ning vahel ka juhuslikult, kuidas kunagi. N31_7a tõi välja, et kuigi ta suhtleb oma sõbrannadega harvemini (1-2 korda kuus), korvab ta selle nendega Skype’is pikemalt vesteldes – näiteks kaks tundi järjest.

Ühtlasi leidsid ka teised informandid, et sõpradega suhtlemine on jäänud üha harvemaks või toimub pigem harva. Sel puhul toodi esile nii erinev elukäik, ühiste teemade vähesus või puudumine ning ajapuudus ja -vahe. Mõnel juhul on see aga kiire elukäigu juures lihtsalt nii välja kujunenud, kuid selles ei nähta ka probleemi. Samuti leidis N34_8a, et Facebooki vahendusel ollakse üksteise tegemistega siiski kursis ning side kui selline on olemas.

M28_5a: *“Pean tunnistama, et sõpradega suhtlemine jääb üha harvemaks, ajavahe teeb loomulikult oma töö, kuid eks pikalt lahus olles jääb ühiseid teemasid vähemaks ja vähemaks.”*

Ühtlasi toodi harvemate suhtluspartneritena veel välja endised töö- ja koolikaaslased, sugulased, ning kaugemad sõbrad, kellega suhtlemiseks ei nähta mõnel puhul vajadust või kellega on suhtlus lihtsalt n-ö ajapikku ära kadunud.

N28_3,5a: “...endised töökaaslased, nendega suhtlen ikka väga harva. Koolikaaslastest need, kellega päris sõbraks sain, on sõbrad siiani ja nendega ikka suhtlen vahel, aga mitte tihti niimoodi. Sugulastega suhtlen ka harva, sest nemad pole minuga eriti kontakti otsinud.”

3.2.2 Peamised kanalid sideme hoidmisel

Kuivõrd eelmistes alapeatükkides on selgunud informantide selge orienteeritus Internetile kui peamiselt kasutatavale meediumile, ei tule üllatusena selle erinevate väljundite eelistamine ka kodustega sideme hoidmisel. Alljärgnevalt on esitatud informantide poolt kasutatavad peamised kanalid, mille vahendusel Eestisse jäänutega suheldakse (vt tabel 4).

Tabel 4. Informantide peamised kanalieelistused.

Tunnus	Peamised kommunikatsioonikanalid
N28_3,5a	Skype, Facebook, e-mail. Telefon (harva, vaid siis, kui midagi kiiret on), traditsiooniline post
N26_3a	Skype, sõnumid, e-mail, Viber, telefon (kiire, aga kallis), Facebook (FaceTime), postkaardid
N34_8a	Facebook ja Skype, e-mail (harvem)
N28_8,5a	Skype
N19_1,5a	Facebook, Skype, e-mail, Instagram, Viber
M28_5a	Facebook, Skype, telefon
N31_7a	Skype, Facebook, e-mail. Tähtpäevadel postkaardid
M24_1,5a	Facebook, Skype

Nagu tabelist nähtub, eelistatakse Eestisse jäänud lähedastega sideme hoidmisel peamiste kanalitena kasutada Skype'i, Facebooki ja e-maili. Harvemini pruugitakse telefoni, kuna

helistamine on mõlemale suhtluspoolele küllaltki kallis. Lisaks kasutab osa informante ka Viberit, mille vahendusel saab Internetivõrgus olles saata ja vastu võtta tasuta kiirsõnumeid.

Facebooki ja Skype'i puhul toodi eelistena välja nende interaktiivsus, kiirus, odavus ja mugavus. Nii Facebook kui ka Skype võimaldavad videokõnesid teha, mistõttu saavad osapooled üksteist ka realselt näha. Lapsi omavad informandid peavad viimast väga oluliseks, kuna nii näevad nende lapsed kodumaal elavaid lähedasi. Ühe intervjuueeritava sõnul on Facebook n-ö nähtamatu sideme hoidmisel asendamatu.

N34_8a: *“Mulle on oluline, et mu lapsed näevad oma peret ja Facebook on mugav. Igalpool taskus kaasas ja kõik kohe nähtav, mis toimub. Isegi sõbra lapse sünni on paar tundi hiljem Facebookis. Kogu elu Facebookis niiöelda. Asendamatu sideme - või nähtamatu sideme - hoidmisel.”*

N31_7a: *“Ema ja ämmaga on alati Skype'i videokõned, et nad saaksid lapsi näha ja lapsed neid. Õnneks saab seda nutitelefoniga teha kasvõi rannast või mänguväljakult.”*

Samuti selgus, et vahel toimub kommunikatsioon ka traditsioonilise posti vahendusel – näiteks N28_3,5a vahetab oma vanaemaga kirju, N26_3a ja N31_7a saavad Eestisse jäänud lähedastele aeg-ajalt postkaarte – sellest on kohati saanud omamoodi traditsioon:

N31_7a: *“Sünnipäevadeks, emadepäevaks, isadepäevaks ja jõuludeks saadame ka alati postiga kaardid ja kingid. /--/ Skype on soodne, mugav ja vahetu. Paberist kaart on armas traditsioon.”*

3.2.3 Eestisse jäänutega sideme hoidmise roll

Analüüsi põhjal selgus, et kodumaale jäänud lähedastega kontakti hoidmist peetakse väga tähtsaks ning see mängib kõigi informantide elus olulist rolli. Kuigi kõik informandid on Austraalias elanud juba küllaltki pikka aega, peavad nad sidet Eestiga siiski oluliseks, mis kinnitab ka hargmaisuse kontseptsiooni.

N26_3a: *“Jaa, ikka on oluline. Ma ei tulnud kunagi siia umbes selle põhimõttega, et *pffffi*, Eesti, ma ei taha seal olla. Ma tulin lihtsalt siia sellepärast, et see kuidagi juhtus nii. Ma hea meelega võiks Eestis elada, mul ei ole midagi selle vastu. /--/ Et noh, nagu, see ei ole nii... nii ülioluline, et ma nüüd jätan kõik, mis seal oli, et mul oleks millestki vaja üle saada või nii.”*

Eriti oluliseks pidasid mitmed informandid sideme hoidmist oma vanemate, vanavanemate ja lähedaste sõpradega. Lisaks pidasid N28_8,5a ja N34_8a väga oluliseks ka Eestisse jäänud lähedaste rolli oma laste elus:

N28_8,5a: *“Vanematega sideme hoidmine on äärmiselt tähtis, eriti olulist rolli mängivad nad mu tütre elus. Me ei näe neid päriselus kuigi tihti ja Skype'i vahendusel saame ikka „normaalset“ vanavanemate-lapselapse suhet hoida.”*

N34_8a: *“See on pigem mulle endale oluline ja minu lastele. Hingeline roll.”*

Ilmnes, et kodustega sideme hoidmist peetakse iseäranis tähtsaks, kui kohalike seas ei ole endale näiteks lähedasemaid sõpru-tuttavaid leitud – mõnes mõttes võib kodustega suhtlemine aidata seda nn. tühimikku täita. Näiteks N31_7a leidis, et võib-olla on tal kohalike seas vähem lähedasi kontakte just seetõttu, et ta hoiab Eestist niivõrd tugevasti kinni.

M24_1,5a: *“Sidemete hoidmine on Eestisse jäänutega minu jaoks ülimalt tähtis, kuna parimad sõbrad ja pere on asendamatud. Samuti pole leidnud siinsete kohalike ega eestlastega ühiseid huvisid ja uute heade sõprade leidmine on väga raske.”*

N31_7a: *“Päris suurt rolli. See täidab igat minu õhtut. Võib-olla sellepärast mul ongi vähem lähedasi kontakte kohalikega, et ma hoian Eestist nii tugevasti kinni... Ja ma tahan, et mu suhted Eestis oleksid tugevad ja lähedased, sest kui me kunagi perega tagasi tuleme, siis on, kes meid tagasi ootab (pere nangunii aga ka sõbrad).”*

Samuti selgus, et mõneti tuntakse kodustega sideme hoidmisel endal ka teatavat survet ise kontakti hoidmisesse enam panustada. Näiteks M28_5a leidis, et see on kohati rohkem sisemise kohustuse tunne kui vajadus ning et seda valdkonda tuleks tal arendada.

3.2.4 Peamised suhtlusteemad ja Eesti sündmused

Intervjuude põhjal selgus, et peamised teemad Eestisse jäänutega suhtlemisel on eelkõige igapäevaelu, lähedaste eluolu ja sellega seonduv. Kuna perega lävitakse tihedamini, siis räägitakse mõningatest asjadest rohkem detailsemalt, kui näiteks sõpradega – vesteldakse rohkem näiteks tööst, koolist, perekonnaelust, reisimisest, lähedaste käekäigust jne. Intervjueeritavad, kellel on laps(ed), suhtlevad perega palju ka nendel teemadel. Üldiselt aga teemad perekonna ja sõpradega suhtlemisel oluliselt ei erine – erinev on pigem avameelsuse aste ja detailsus. Sõpradega räägitakse rohkem igapäevasündmustest ning kuna nendega

niivõrd tihti ei suhelda, siis vesteldakse lisaks ka üldisemalt suhteteemadel, muredest ja rõõmudest jne.

N31_7a: *“Ema ja ämmaga kõigist igapäevastest asjadest. Kuidas lastel tervis, kuidas lasteaias läheb, abikaasal tööl, mis ilm on, mis nädalavahetuse plaanid on... /--/ Kuna sõpradega räägin harvam, siis tervet päeva ülevaadet ei tee, pigem üldiselt. Ja tekivad konkreetsed teemad, mida arutame siis pikemalt, nt midagi lastekasvatusega.”*

Ühtlasi arutatakse Eestisse jäänud lähedastega suheldes veidi ka Eestis asetleidvaid sündmusi ja aktuaalseid uudised – kuivõrd seda tehakse, on aga intervjuueeritavate puhul erinev. Intervjuudest selgus, et olulised teemad ning aktuaalsed ja huvitavad sündmused tulevad vestluse käigus üldiselt siiski jutuks.

N31_7a: *“Vanaisad ikka neavad valitsust, ema ja ämm puudutavad seda teemat vähem. Vene-Ukraina konfliktist oleme rääkinud, kuid muidu poliitikat nendega ei aruta. Pigem on sellised pehmed teemad – lapsed ja mida suvel Eestis olles ette võtame.”*

Informantidest kõige rohkem arutab Eesti sündmusi ja uudiseid oma lähedastega suheldes N34_8a – seda osalt ka seetõttu, et mõned teemad puudutavad teda isiklikult ja sestap on need talle südamelähedased:

N34_8a: *“Tallinna olukord ja Savisaar, uus peaminister, Ukraina, Sirbi toimetuse vahetumine või mõni muu selline teema, mis ohkama paneb! Vahest ka saadan mõne artikli perele-sõpradele, näiteks professor Martin Ehala, Postimehes – Suur- ja Väike-Eesti, mis minu eluga konkreetselt seotud ja siis niiöelda arutame seda natuke. Sama ka mõne muu teemaga, mis mind ennast huvitab – laste kasvatus, feminism, kunst ja kultuur ja nii edasi, kogukonna elu, Kalamaja elu, kodanikuühiskond ja Eesti tulevik, mõni presidendi avaldus ja nii edasi...”*

3.3 Meediakasutus Eesti uudiste jälgimisel

3.3.1 Eesti uudiste roll informantide elus

Uurides, kuivõrd informandid on kursis Eesti uudiste ja sündmustega, selgus, et üldjuhul hinnatakse seda keskmiseks kuni väga heaks ning Eesti uudiseid peetakse oluliseks. Mitu intervjuueeritavat tõid välja, et jälgivad Eesti uudiseid igapäevaselt ning seda päevas vähemalt

30 minutit või umbes üks tund. Samuti arvas üks vastanu, et on Eesti sündmustega kursis kohati rohkem kui mõni Eestis elav inimene:

M28_5a: *“Arvan, et kohati rohkem kui mõni, kes Eestis elab, uurin ja puurin Postimeest ikka iga päev ja nii tund päevas usun kindlasti.”*

N19_1,5a: *“Julgen öelda, et väga kursis tänu meediale ja sotsiaalmeediale. /--/ Ilmselt vähemalt 30 minutit kokku päeva jooksul, hoian end asjadega üsna täpselt kursis.”*

Kui enamik informante on Eestis toimuvaga kursis tänu (sotsiaal)meediale, siis nt N26_3a seevastu hoiab end kodumaiste sündmustega kursis peamiselt just Eestisse jäänud lähedaste vahendusel, kes talle Eesti sündmustest ja aktuaalsetest teemadest tihti peale räägivad:

N26_3a: *“Natukene ma ikka olen kursis, sest loomulikult mu vanemad, iga kord kui ma räägin nendega Skype'i teel või telefoni teel, siis nemad räägivad mulle, mis toimub seal. /-- / ...Mu õde töötas Pärnu linnavalitsuses nõunikuna, enne kui ta lapsepuhkusele läks, et tema räägib mulle alati, mis Pärnu linnas toimub ja kõik puha. Sõbrad ka alati kõik kogu aeg räägivad... Et see on põhimõtteliselt ainuke viis, kuidas ma hoian ennast kursis – ma kuulen nendest asjadest läbi teiste inimeste.”*

Lisaks lähedastelt kuuldule hoitakse end Eesti uudistega kursis ka suuremate sündmuste puhul – nt vaatas N26_3a Vabariigi aastapäeva balli ning jälgib Eestiga seonduvat tihti peale just jaanipäeva ja jõulude paiku, kui meedias on tema sõnul n-ö suuremad uudised. Üldiselt aga külastab ta kohaliku meedia infokülluse ja sellega kursisolemise vajaduse tõttu Eesti meediakanalite kodulehekülgi teiste informantidega võrreldes väga harva.

Alljärgnevalt on välja toodud informantide peamised kodumaiste meediakanalite eelistused, mida interjvueeritavad Eesti uudiste ja sündmuste jälgimiseks tarvivad (vt tabel 5).

Tabel 5. Informantide peamised meediakanalid kodumaiste uudiste tarbimisel.

Tunnus	Peamised kodumaised uudismeedia kanalid
N28_3,5a	Postimees, Eesti Ekspress, Rada7.ee, Raadio 2, ETV arhiiv
N26_3a	Postimees, Eesti Päevaleht, Elu24
N34_8a	ERR Online, Postimees, Eesti Ekspress, Kroonika, Eesti Päevaleht, Vikerraadio, Kanal 2 (jv.)
N28_8,5a	Delfi

Tunnus	Peamised kodumaised uudismeedia kanalid
N19_1,5a	Postimees, Delfi (aplikatsioonid), Eesti Päevaleht
M28_5a	Postimees
N31_7a	Postimees, Eesti Päevaleht, Ärileht; vahel Eesti raadiojaamad. 1x kuus Eestist pakk – ajakirjad Pere ja Kodu & Imeline Ajalugu. Vahel lisaks Imeline Teadus, GEO, Eesti Naine või Anne&Stiil
M24_1,5a	Postimees, Kanal2 saade Reporter (jv.)

Tabelist nähtub, et lisaks Postimehele külastatakse Eesti meediakanalitest palju ka Eesti Ekspressi ja Eesti Päevalehe veebiväljaandeid. Ühtlasi (järel)kuulatakse või -vaadatakse kodumaiseid tele- ja raadiosaateid ning tarbitakse kodumaiseid trükiajakirju.

Sarnaselt Eestisse jäänud lähedastega sideme hoidmisele, pidasid informandid ka Eesti uudiste ja sündmuste rolli oma elus oluliseks. Toodi välja, et Eesti jääb alati kodumaaks ning informante huvitab Eesti käekäik. Näiteks N34_8a leidis, et elades küll ühes riigis, jälgib ta alati ka teise riigi meediat, sest tema süda elab kahes riigis ning nendes toimuv on tema jaoks üldjoontes oluline. Paljud pidasid Eestis toimuvaga kursis olemist oluliseks ka seetõttu, et Eestis elavad siiski nende lähedased, perekond ja sõbrad ning peetakse tähtsaks teada, millised sündmused lähedaste elukäiku mõjutavad. Samuti ei välistatud, et kunagi soovitakse sinna tagasi pöörduda.

N34_8a: *“Olen oma elus pikka aega Eesti ja Austraalia vahet juba elanud. Suuremal või vähemal määral juba 17ndat aastat. Alati kui elan ühes riigis, jälgin ka regulaarselt teise riigi meediat, sest mu süda elab kahes riigis! Need kaks riiki ja kahes riigis toimuv on mu jaoks üldjoontes oluline! Pisidetailides mitte ja detaile pole võimalik jälgida, puudub ka soov.”*

N31_7a: *“Tähtis! Sest Eesti on kallid ning ma tunnen, et ma olen nagu mingil pikal reisil, kuid varsti olen ikkagi tagasi Eestis. Mulle läheb korda, mis Eestis toimub või mida valitsus teeb.”*

Kuigi kõik informandid pidasid Eesti uudiste ja sündmuste rolli oma elus oluliseks, leidis kõige harvemini kodumaist meediat tarbiv informant N26_3a, et hoiab end küll Eesti sündmustega kursis, kuid ei pinguta sel puhul piisavalt ning võib-olla tuleks selleks rohkem vaeva näha:

N26_3a: *”..Kindlasti ma hoian end kursis sellega, mis toimub, aga jah. Aga... Ma nagu.. Ma ei pinguta, võib-olla peaks rohkem pingutama, aga ma ei pinguta piisavalt palju, et kursis olla kõigega.”*

Hargmaisuse kontseptsioonist lähtuvalt on oluline ka see, millisena tunnetavad informandid enda sidet Eesti kui riigiga – vastanutelt uuriti, millise riigi kodakondsus neil on, milline on nende suhe valimistega ning kuidas nad tunnetavad, kuivõrd nad Eesti ettevõtmistega näiteks majanduslikult või poliitiliselt seotud on. Intervjuudest selgus, et kõigil informantidel on Eesti kodakondsus, ühel (N31_7a) lisaks ka Austraalia kodakondsus, üks informant (N34_8a) saab selle lähiajal, üks (N28_8,5a) plaanib seda taotleda ning tema lapsel on mõlema riigi kodakondsus ja üks (M28_5a) on lisaks ka Austraalia *permanent resident* ehk püsiv elanik. Seejuures topeltkodakondsuse olemasolu N31_7a ning N28_2,8a lapse puhul viitab tugevalt hargmaisele käitumisele. Valimistel osalemise puhul tõdeti, et on osaletud nii kohalike omavalitsuste kui ka Euroopa parlamendi valimistel. N34_8a plaanib seejuures, saades Austraalia kodakondsuse, osaleda mõlema riigi valimistel ning kaks informanti tõdesid, et valimistel nad ei osale. Ühtlasi tõi M28_5a välja, et proovis küll Eesti KOV valimistel osaleda, kuid see ei õnnestunud, kuna tema alaline elukoht on Austraalias.

Lisaks oli nt N19_1,5a arvamusel, et Eestis ei ole teda n-ö poliitiliselt enam olemas, kuna ta on pikalt Austraalias olnud ning pole ka kodumaistel valimistel osalenud. Samuti leidsid mitu informanti, et Eestiga seob neid veel vaid kodutunne, perekondlikud ja sõprussidemed.

N28_8,5a: *“Eestiga ei seo mind peale perekonna ja sõprade midagi, kuna mul pole Eestis sissekirjutust, siis ei kutsuta mind valima ja nii edasi.”*

Teisalt aga tõdes üks informant (N26_3a), et teostab ID-kaardi abil mitmeid toiminguid – maksab maamaksu, kasutab pangateenuseid, osaleb valimistel ning tal on Eestis siiani korteri näol olemas ka oma vara. Samuti ollakse Eestiga ka majanduslikult seotud – näiteks M28_5a saadab sinna aeg-ajalt raha oma õppelaenu maksmiseks.

3.3.2 Huvipakkuvad teemad ja valdkonnad

Huvipakkuvate valdkondade ja temaatikate puhul on informantide eelistused küllaltki erinevad eeskätt poliitika puhul – näiteks mitmed vastanud huvituvad Eesti poliitikast, teistele ei paku see aga huvi. Ühtlasi toodi huvipakkuvate valdkondadena välja tervislik eluviis (nt

toortoitumisega seotud artiklid), lastekasvatus, muusikauudised, rahvusvahelised- ja päevauudised ning meelelahutus. Kokkuvõtlik ülevaade informantide eelistustest on esitatud tabelis 6.

Tabel 6. Informantidele huvipakkuvad valdkonnad ja temaatika.

Tunnus	Peamised valdkonnad ja temaatika, mida meedias jälgib
N28_3,5a	Eesti poliitika, muusikauudised, tervislik eluviis, sport (nt kui eestlased on esindatud)
N26_3a	Kultuur ja meelelahutus, muusika
Tunnus	Peamised valdkonnad ja temaatika, mida meedias jälgib
N34_8a	Meelelahutus. Eesti identiteet, keel, kakskeelsus, lastekasvatamine, Eesti naised, feminism ja üldiselt ühiskonna teemad ja inimeste elud. Poliitikat ei jälgi – tihti väsitav ja masendav. Suuri teemasid loeb kokkuvõtvalt, aga ei süüvi – eriti poliitika puhul. Austraalia puhul: multikulturism, kultuur, kunst ja aborigeenide elu
N28_8,5a	Aktuaalsed teemad: uudised. Ilm, lastesaated. Huvi ei paku poliitika ja (kohalik) sport, Eesti sporti seevastu jälgib.
N19_1,5a	Sisepoliitika, katastroofid jt rahvusvahelised uudised. Meelelahutus huvitab kõige vähem. Kui mõni artist huvitab, siis jälgib otse sotsiaalmeedia kaudu.
M28_5a	Sport, majandus, sise- ja välispoliitika. Ei midagi kindlat, pealkirjade järgi otsustab, kas lugeda või mitte. Meelelahutus (kõmu) ei paku huvi.
N31_7a	Postimehes loeb iga päev läbi kõik pealkirjad, võtab lahti need artiklid, mis huvi pakuvad. Eesti poliitika, Vene-Ukraina konflikt, laste kasvatuses seotud teemad, päevauudised. Meelelahutusest konkreetsed inimesed või saated (nt „Su nägu kõlab tuttavalt“). Vähem jälgib sporti.
M24_1,5a	Välispoliitiline temaatika. Eesti välispoliitika ja rahvusvahelised uudised. Huvi ei paku Eesti (sise)poliitika – sealsed intriigid, afäärid ja jm kajastamine on ülepaisutatud ja kallutatud

Tabelist selgub, et küllaltki palju jälgitakse ühe valdkonnana Eesti spordiuudiseid. Seejuures tões N28_8,5a, et Austraalia spordi vastu tal huvi puudub, ent Eesti spordiga hoiab ta end kursis. Samuti jälgitakse Eesti spordiuudiseid suuremate sündmuste puhul ning siis, kui

eestlased on esindatud. Lisaks tõi N26_3a välja ka isikliku aspekti – nimelt on tema isa endine professionaalne sportlane, mistõttu hoiab informant end kodumaiste spordisündmustega kursis:

N26_3a: *“Sporti jälgin ka palju, sest isa mängis mul jalgpalli ja on endine professionaalne jalgpallimängija. Temaga ma räägin alati sellest, et kuidas Eesti meeskonnal läheb (muheleb).”*

Samuti tõi mitu intervjuueeritavat välja, et konkreetseid ja kindlaid temaatikaid, mida igapäevaselt jälgitakse, ei olegi – selle asemel pannakse rõhku pigem pealkirjadele ja üldisele uudisveebi sirvimisele ning kui midagi huvipakkuvat silma jääb, siis seda artiklit ka loetakse. See tendents leidis kinnitust ka meediapäevikute puhul – tihtipeale külastasid informandid näiteks Postimehe veebileheülge, lugesid pealkirju ning kui mõni uudis oli piisavalt huvipakkuv, siis seda loeti. Mõnel puhul aga piirduti vaid pealkirjade lugemisega – peamiselt siis, kui midagi huvitavat silma ei jäänud või näiteks N34_8 puhul tuli tihtipeale lastega tegeleda ning artiklite lugemiseks ei jäänud aega:

Kadi: *“Mõni pealkiri püüab pilku – mis oli Ansipi raskeim intsident valitsusajal, miks Ukraina naised Vene meestega ei seksi ja mingi skandaal vist paistab jälle ERRiga seoses – keegi lahkub juhatusest, sporditoimetuse juhataja vallandatakse jne. AGA, ei loe ühtegi, sest väiksed pereliikmed tõmbavad tähelepanu endale ja aega pole.”*

Poliitika puhul esines mitmeid seisukohti – oli informante, keda poliitika ning kitsamalt Eesti sise- ja välispoliitika huvitab, kuid leidis ka neid, kes poliitika vastu üldse huvi ei tunne. Kui näiteks N28_3,5a jälgib küll Eesti poliitikaelu, kuid pigem n-ö teatraalsuse poolest, mida see pakub, siis M24_1,5a seevastu ei tunne Eesti sisepoliitika vastu üldse huvi, kuna leiab, et selle kajastamine meedias on ülepaistatud ja kallutatud.

N28_3,5a: *“Eesti poliitikaelu jälgin, sest see tundub kaugelt vaadates nagu mingi etendus ja iga päev tuleb keegi millegi uuega välja ja see on lihtsalt selline naljakas ja samas huvitav ühtheaegu.”*

N34_8a, kes huvitub enim meelelahutusest, Eesti identiteedist ja keelest, kakskeelsusest ja lastekasvatusest – laiemalt ühiskondlikest teemadest, tõi välja, et ei jälgi poliitikat seeõttu, et see on tema jaoks tihtipeale masendav ja väsitav ning sellesse süüvimiseks puudub huvi:

N34_8a: *“Poliitikat ei jälgi – tihti väsitav ja masendav ja pisiasjad ja poliitilised detailid ja kemplemised üldse ei huvita! Suuri teemasid vahest kokkuvõtvalt loen, aga ei süübi. Eriti poliitikast rääkides.”*

Tulemustest ilmnes, et intervjueeritavatele ei paku huvi n-ö kõmuline meelelahutus, millel puudub informantide arvamuse kohaselt uudisväärtus:

M28_5a: *“Meelelahutusuudised teemadel a’la Kim Kardashian... Anu Saagim ja nii edasi... ei paku mitte mingit huvi. /-/-/ Sest see ei anna mulle mitte midagi, kui ma tean, kellega mingi kuulsus suhtleb või kus ta on.”*

Ka intervjueeritavate meediapäevikute analüüsist selgus, et kõige väiksem rõhk oli meelelahutusuudistel (vt Lisa 5). Ühtlasi kinnitasid meediapäevikute tulemused üldjoontes ka informantide sõnul neile endale enim huvipakkuvaid valdkondi. Mitme informandi meediapäevikust nähtus huvi arvamused ning sise- ja välispoliitika vastu. Ühtlasi ilmnes meediapäevikute puhul tendents, et vastaval ajaperioodil loetud teemad olid rohkem või vähem kattuvad – neist enim reisilennuki MH730 kadumine ja sellega seonduv, laulupeo ja laulu “Taandujad” temaatika (kaks informanti lugesid sel puhul Postimehest sama artiklit: Margus Laidre arvamuse “Taandujad”), Venemaa ja Ukraina temaatika ning Ukraina kriis, samuti märtsiküüditamine ning ERRi juhtkonna temaatika. Seejuures olid mitmed informandid arvamusel, et Ukraina temaatikaga püütakse kohati liigset paanikat ja hirmu külvata. Näiteks luges üks intervjueeritav mitmeid Postimehe artikleid Ukraina-Vene teemadel ja leidis, et kõik see on tõestuseks, et paanika müüb:

N31_7a: *“No mida veel!?! No milleks see!?! Jälle kord tõestus, et paanika müüb. Teised artiklid kirjutavad tekkinud olukorrast. Hoian end kursis, kuid ei muretse üle (hoolimata, et mõni (arvamus-)artikkel seda innustab tegema).”*

Meediapäevikutest lähtudes olid huvipakkuvateks valdkondadeks ja teemadeks ühtlasi erinevad “huvitavad ja harivad artiklid” – näiteks artiklid autismist, vaktsiinidest, tehnoloogiast ja innovatsioonist (N19_1,5a), jälgiti ka Eesti liiklusuudiseid (M24_1,5a). Selgus, et mõnikord võib mõne kodumaise veebiväljaande artikkel informandile ka teatava koduse tunde tekitada – näiteks N28_3,5a luges 25. märtsil Valgamaalase veebilehelt A. Aotähe artiklit varasuvest ja sääskedest:

N28_3,5a: *“Tekitas natuke kodust tunnet – mäletan kuidas suve esimestel grillidel ikka sääskedega tuli maadelda.”*

Kahe informandi (N31_7a, N34_8a) puhul tuli meediapäevikutest esile ka teatav isiklikkuse aspekt – nimelt loeti mõnda kodumaise meediakanali artiklit eelkõige seetõttu, et seal figureeriv isik oli varasemalt (isiklikult) tuttav.

4. Järeldused ja diskussioon

Käesoleva bakalaureusetöö viimases peatükis vastatakse kokkuvõtlikult uurimistöös püstitatud peamistele uurimisküsimustele, mis on välja toodud töö 1.4 alapeatükis.

4.1 Austraalias elavate eestlaste meediatarbimise sisu

Käesoleva uurimuse tulemustest selgus, et kõigi informantide jaoks on sidemepidamine kodumaale jäänutega väga oluline, ent samas püütakse end võimalikult hästi ka Austraalias sisse seada ja sealse eluga kohaneda. Metykova (2010) järgi hõlmavad migrantide hargmaised kogemused endiste ja uute elukohariikide omavahelisi sidemeid ning seejuures mängib meedia olemasolevate ja uute sotsiaalsete võrgustike, emotsionaalsete sidemete, kultuurikuuluvuse ja keskkondlike kogemuste säilitamisel olulist rolli. Seda kinnitasid ka käesolevas uurimuses osalenud informantide vastused – tulemustest nähtus suur Austraalia ja Lääne meedia osakaal, ent samas hoitakse end peamiselt veebilehekülgede ja personaalse kommunikatsiooni vahendusel kursis ka kodumaal toimuva ja lähedaste eludega.

Tulemuste põhjal võib järeldada, et teatavad migrantide meediatarbimise harjumused (nt igapäevane kodumaise ja kohaliku meedia tarbimine, sh suur Postimehe lugemise osakaal või regulaarsed Skype'i videokõned) on kujunenud oluliseks n-ö normaalsuse osaks nende igapäevaelus ning esindavad teatud “püsivust ja musterkäitumist”, millele on varasemalt viidanud ka Goffman (1971). Intervjueeritavate üldise meediatarbimise määrab rutiin, nende igapäevaelu – näiteks tarbitakse erinevaid tele- ja raadiokanaleid tihtipeale taustaks muudele toimetustele. Samuti on meediatarbimise puhul sageli välja kujunenud harjumused mõnda kanalit või meediumi jälgida regulaarselt, kindlatel aegadel (nt nädalavahetusel, hommikuti ja õhtuti). Lisaks mängivad informantide meediatarbimise puhul olulist rolli kontaktid ja võrgustikud – informantide meediatarbimist mõjutab ka tutvusringkond ning kohalikud tutvused määravad meediasisu. Näiteks jälgitakse konkreetse telekanali uudiseid, kuna sõpruskonnal on see juba harjumuseks kujunenud ning informant võtab selle omakorda üle. Samuti kasutatakse info hankimiseks palju sotsiaalmeediavõrgustikke, mille vahendusel tarbitakse erinevaid uudiseid, mida tutvusringkonna liikmed on seal n-ö jaganud. Lisaks võib

tutvusringkond meediatarbimist mõjutada ka kombineerituna elukohaga – suurlinnadest kaugel elades ei huvita paljusid, mis mujal toimub ning puudub ka ühiskondlik surve pidevalt kõige kursis olla ja vastavalt käituda (nt poodide sooduskampaaniad jm). Samuti ilmnes, et suhtlusringkond võib mõjutada ka objektiivsemat meediat tarbima – nt kaldutakse oma tutvusringkonna mõjul võimalikult objektiivsete allikate ja argumenteeritud artiklite poole.

Diminescu (2008) on käsitlenud kontseptsiooni ühenduses olevatest migrantidest, mille puhul võib oletada, et Interneti ja mobiiltelefonide levik kehtestavad migrantide elude jaoks kõikehõlmava kommunikatiivse ühenduvuse. See leidis kinnitust ka käesoleva uurimuse puhul – informantide meediatarbimisel ja kommuniqueerimisel on oluline roll eelkõige uutel sidevahenditel, sh nutitelefonidel. Nutitelefone kasutatakse üha rohkem sotsiaalmeedia (Facebook, Instagram), kiirsuhtluskanalite (Viber, Skype) ja uudismeedia (ABC News, Postimees jt) tarbimiseks – informantidel on mõtteviis olla kogu aeg ühenduses. Seejuures tuleb tugevalt esile Hepp'i (2011) mediatiseerumise kontseptsioon, mille kohaselt on tänapäeva migrantid n-õ mediatiseerunud – s.t nende liigendus migrandi identiteedist on tihedalt põimunud ja vormitud erinevate meediavormide poolt. See viitab meediakommunikatsiooni üha kasvavale ajalisele, ruumilisele ja sotsiaalsele levikule – indiviidid on aja jooksul üha rohkem ja rohkem harjunud erinevates kontekstides meedia vahendusel suhtlema (Hepp 2013).

Mitme informandi puhul moodustavad kohalikud elanikud enamuse tema tutvusringkonnast. Selgus, et paljudel juhtudel võib seda põhjendada asjaoluga, et sealsete eestlastega pole n-õ ühist keelt leitud või nähakse teisi väga vähe, mistõttu ei teki ka püsivat sidet. See aga mõjutab ka informantide meediatarbimist – nimelt tarbitakse Austraalia meediat suuresti seetõttu, et oma igapäevaelu elatakse seal ning see hõlbustab kohalikega ühiste vestlusteemade leidmist ja suhestumist, mis võib aga mõneti kaasa aidata ka sealsele kohanemisele. Teisalt Bonini (2011) järgi tunnevad päritoluriigist kaugel elavad migrantid rohkemal või vähemal määral intensiivset eraldatuse tunnet, mida on võimalik vähendada ning viimaks n-õ “kodustada” just tänu meediale. Ehk siis meedial on osa koduse “soojuse” taasloomisel ning just meedia vahendusel on migrantidel võimalik n-õ koju tagasi pöörduda (*ibid.*). See leidis tõendust ka käesoleva uurimuse puhul – osa vastanuid tarbib füüsiliselt Austraalias elades igapäevaselt rohkem Eesti meediat ning seejuures on need informandid seal elanud lühema perioodi vältel kui need, kes igapäevaselt palju kohalikku meediat

tarbivad. Võib eeldada, et mõned informandid tunnevad kodumaast suuremat ja intensiivsemat eraldatuse tunnet, mistõttu tarbivad nad ka rohkem kodumaist meediat ning peavad seda aspekti oluliseks. Ehk mida pikem on asukohamaal viibitud periood, seda rohkem ollakse n-ö kodus kohalikus meedias ja tarbitakse seda rohkem, s.t nende migrantide “üks jalg” on Austraalias rohkem kui varem.

Tulemuste puhul ilmnes selge tendents, et kaasmaalastega suhtlevad kõige rohkem eelkõige intervjuueeritavad, kelle elukohaks on Sydney – võib järeldada, et suhtlus on asukohaspetsiifiline ning kui on võimalus, siis seda ka kasutatakse. Ühtlasi lihtsustab kaasmaalastega suhtlemist ühine kultuuritaust, mistõttu mõistetakse nt eestlaste huumorit ning kõik on eelnevate kogemuste tõttu üheselt mõistetav, igatsetakse samu asju ning inimesi seob ühine päritolumaa. See, kuivõrd tutvusringkond inimeste meediatarbimist mõjutab, sõltub nii elukohast, tutvusringkonna huvidest, harjumustest ja eelistustest kui ka inimeste endi tõekspidamistest. Võib järeldada, et meediatarbimist kujundavad nii Austraalia kui Eesti kontaktid ja võrgustikud, mis viitab selgelt nii meediatarbimise kui ka kommunikatsiooni hargmaisele loomusele. Sotsiaalsed sidemed Eestis ja ookeani taga ühendavad neid kaht riiki väljarännanute jaoks.

Uurimuses leidis kinnitust Portes'i (1999) hargmaisuse kontseptsioon, millele on iseloomulik see, et inimesed elavad n-ö kaksikelu: nad räägivad kahes keeles, neil on kodu kahes erinevas riigis jne. Lisaks viitab tugevalt hargmaistele praktikatele asjaolu, et omatakse topeltkodakondsust või plaanitakse lähajal lisaks sünnijärgsele kodakondsusele taotleda ka Austraalia kodakondsust. Ka Morawska (2004) uurimusest selgus, et umbes 90% Ameerika Ühendriikide kodakondsuse saanud Poola immigrantidest säilitas ka oma Poola kodakondsuse. Iseäranis ilmekalt tuli esile Levitti (2001) hargmaisuse poliitiline valdkond, mille puhul nt hääletavad migrantid kodumaa valimistel – ka käesolevas uurimuses osalejad tõdesid valdavalt, et osalevad Eesti valimistel. Kuigi üldiselt oldi arvamusel, et Eestiga seob vastanuid veel vaid kodutunne, perekondlikud ja sõprussidemed, siis leidis ka neid, kes kasutavad kodumaiseid pangateenuseid, maksavad maamaksu, omavad Eestis kinnisvara ning saadavad Eestisse aeg-ajalt raha õppelaenu tasumiseks. Eelnev kinnitab aga ka Levitti (*ibid.*) seisukohta, mille kohaselt hargmaisuse majanduslik valdkond hõlmab endas seda, kui migrantid saadavad koju raha või omavad seal või asukohamaal vara.

4.2 Kodumaale jäänutega suhtlemise olulisus Austraalias elavate eestlaste jaoks

Dayani (1999) järgi on praeguste väljarännanud rahvusrühmade ühtekuuluvusele eriti oluline "väike" meedia ehk personaalne kommunikatsioon – telefonisuhtlus, kirjad, perevideod jne. Ka käesolevas uurimuses selgus, et Eesti uudiste ja sündmuste jälgimine ning kodustega suhtlemine mängib informantide elus olulist rolli. Kuigi kõik vastanud on Austraalias elanud juba üsna pikalt, peetakse sidet kodumaaga endiselt oluliseks – seda Eesti puhul eeskätt ka personaalse meedia vahendusel.

Diminescu (2008) on leidnud, et erinevatel (uutel) kommunikatsioonitehnoloogiatel on migrantide elus oluline roll, hõlbustades neil päritoluriigis toimuvaga kursis olla ning kodustega kiiresti ja efektiivselt suhelda. Ka Bonini (2011) on varasemalt rõhutanud, et kommunikatsioonitehnoloogiad mängivad olulist rolli suhete säilitamisel kaugemaa taha. Need aitavad luua pilti kodus olevatest lähedastest – kujutleda neid igapäevasesse ellu, et tunda neid vähem kaugemaa taga olevana. Sellisel juhul on ühenduse loomise võime sama oluline kui suhtluse sisu – nt e-maili teel suhtluse kohekus loob migrantides sügavama koduga seotuse tunde. Ka antud uurimusest järeldus, et informandid eelistavad kodustega sideme hoidmisel eelkõige Interneti vahendusel kättesaadavaid kanaleid, mille põhirõhk on kiirusel ja mugavusel ning mis võimaldavat vahetut suhtlust. Kuigi Bonini (*ibid.*) on tõdenud, et just mobiiltelefon omab migrantide jaoks kodustega suhtlemisel tähtsat rolli, siis käesoleva uurimuse tulemused seda ei kinnitanud – telefoni kasutatakse pigem harvemini ja üldjuhul vaid siis, kui tegemist on kiirete küsimuste ja aruteluteemadega. Tõenäoliselt võib seda seletada asjaoluga, et suure vahemaa tõttu on kodumaale helistamine liiga kulukas ning ühtlasi on mitmed soodsad ja kiired kommunikatsioonitehnoloogiad telefoni kui tähtsa kommunikatsioonivahendi rolli migrantide elus pigem tagaplaanile jätnud. Teisalt on muutunud ka suhtluse iseloom ning see on tänapäeval rohkem Internetipõhine. Vaatamata tehnoloogiavahendite domineerivusele eelistavad mõned informandid ka kommunikatsiooni traditsioonilise posti vahendusel, millest on välja kujunenud omamoodi traditsioon. Võib järeldada, et kuigi traditsioonilise posti vahendusel lähedastega sideme pidamine omab intervjuueeritavate jaoks teatavat erilist tähendust, on see teisalt vähemalt ühe informandi puhul tingitud ka asjaolust, et tema lähedasel puuduvad oskused ja teadmised Internetivõrgus arvuti kasutamiseks. Sel puhul saab põhjusena välja tuua eelkõige põlvkondlikud erinevused,

kuivõrd vanema põlvkonna inimesed eelistavad vastupidiselt nooremale põlvkonnale just traditsioonilisi meediume, nagu selgus ka antud juhul.

Georgiou (2007) järgi säilitavad sisserändajad enda algse kodumaaga ühtekuuluvustunnet ning samas kuuluvad nad ka uude, asukohariiki, millel on erinev (rahvusliku) kogukonna enamus. Intervjuudest selgus, et informandid tunnetavad Eesti ja sinna jäänud lähedastega endiselt suurt ühtekuuluvust ning nende jaoks on kodumaal toimuva ja lähikondsete käekäiguga kursis olemine väga tähtis. Kodustega sideme hoidmine on iseäranis oluline, kui kohalike seas ei olda endale näiteks lähedasemaid sõpru-tuttavaid leitud – mõnes mõttes võib kodustega suhtlemine aidata seda n-ö tühimikku täita. Ka Kõiva (2012) on tõdenud, et Internetisuhtlus (privaatkirjad e-mailidena, Austraalias ja Eestis toimuva jälgimine *online*-ajalehtede, raadio- ja TV-ülekannete vahendusel jne) on muutnud tugevasti ka väljarännanute ja kodumaa suhteid – informatsioon liigub kiiremini, tekib kohaloleku ja osaluse tunne. Teisalt tuleb siinkohal mängu ka emotsionaalne aspekt – Austraalias elavad eestlased on kodumaaga seotud läbi emotsioonide ja mälestuste.

Ka kodumaiste sündmuste ja uudistega kursis olemist peetakse oluliseks – osalt seetõttu, et Eestis elavad informantide lähedased, perekond ja sõbrad ning nende elu ja kodumaal toimuv läheb informantidele korda, kuigi nad ise viibivad kodumaast väga kaugel. See kinnitab tugevalt ka hargmaisuse kontseptsiooni, mille kohaselt hoiavad füüsiliselt asukohariigis elavad migrandid end meedia ja personaalse suhtluse vahendusel kursis ka kodumaal toimuvaga (Portes 1997). Samuti kinnitab eelnevat mõneti asjaolu, et tihtipeale sirvivad intervjuueeritavad igapäevaselt kodumaiste veebiväljaannete lehekülgi ning loevad pealkirju – puuduvad konkreetsed ja kindlad teemad, pigem on informantide jaoks oluline Eestis toimival n-ö silma peal hoida. Samuti selgus, et kõik intervjuueeritavad on Eesti uudiste ja sündmustega kursis – seda hinnati kas keskmiseks või väga heaks. Kui peamiselt tarbitakse kodumaiseid uudiseid (sotsiaal)meedia vahendusel, siis selgus, et üks vastanu hoiab end Eestis toimuvaga kursis eelkõige lähedaste kaudu – sestap võib järeldada, et seetõttu omab lähedastega sideme hoidmine tema elus kohati ka selle võrra suuremat tähendust, sest just nende käest kuuleb ta Eestis asetleidvatest aktuaalsetest sündmustest, uudistest jne.

Uurimuse põhjal suhtlevad Austraalias elavad eestlased igapäevaselt eelkõige Eestisse jäänud perekonna ja lähedaste sõpradega, kellega tuntakse tugevamat hingelist sidet ning ei soovita, et vahemaa vähendaks omavahelist lähedust. Samuti leidsid mitmed informandid, et

sõpradega suhtlemine on jäänud üha harvemaks või toimub pigem harva. Sel puhul toodi esile nii erinev elukäik, ühiste teemade vähesus või puudumine ning ajapuudus ja -vahe. Ühtlasi toodi harvemate suhtluspartneritena välja endised töö- ja koolikaaslased, sugulased ning kaugemad sõbrad, kellega suhtlemiseks ei nähta mõnel puhul vajadust või kellega on suhtlus lihtsalt n-ö ajapikku ära kadunud. Samuti selgus, et mõnikord, näiteks lähedaste surma vm. olukorra puhul on igapäevast sidet ka valus hoida, mistõttu mõnda sidet seetõttu ei hoita või see hääbub ise.

Intervjuude põhjal selgus, et peamised teemad Eestisse jäänutega suhtlemisel on eelkõige igapäevaelu, lähedaste eluolu ja sellega seonduv. Kuna perega suheldakse tihedamini, siis räägitakse mõningatest asjadest rohkem detailsemalt, kui näiteks sõpradega. Üldiselt aga võib intervjuudest järeldada, et vestlusteemad perekonna ja sõpradega suhtlemisel oluliselt ei erine – erinev on pigem avameelsuse aste ja detailsus. Ühtlasi arutatakse Eestisse jäänud lähedastega suheldes veidi ka Eestis asetleidvaid sündmusi ja aktuaalseid uudised – olulised teemad ning aktuaalsed sündmused tulevad vestluse käigus üldiselt siiski jutuks.

Asjaolust, et Eesti sündmuste ja lähedaste käekäiguga kursis olemist peetakse väga oluliseks, võib järeldada, et kodumaaga tuntakse endiselt sügavat sümboolset ja emotsionaalset sidet – lisaks personaalsele suhtlusele on just kodumaine (uudis)meedia selleks n-ö kanaliks, mille vahendusel on intervjuueeritavatel võimalik virtuaalselt koju tagasi pöörduda. Ka Silverstone (1999) on märkinud, et kodu ei ole tingimata asukohapõhine, vaid pigem virtuaalne. Meedia vahendusel on migrantidel võimalik olla osa nende endisest kodumaast – kodu on kui vahendatud ruum ning meedia kui kodustatud ruum. Uurimuses tuli selgelt esile Eesti elu olulisus, mida virtuaalselt elatakse. Kuigi migrant võib füüsiliselt paikneda oma päritolumaast väga kaugel, on just meedia see vahend, mis taasloob kodu ehk "kohta ilma ruumita".

4.3 Austraalias elavate eestlaste kodumaise meediatarbimise harjumused

Vihalemma (2006) järgi on paljudes riikides välja kujunenud selge trend, et noored tarbivad eakamatest põlvkondadest vähem traditsioonilisi meediume ning eelistavad pigem uut meediat. Ka käesoleva uurimuse põhjal selgus, et informandid eelistavad peamise

meediumina just Internetti ja nutitelefone, mille vahendusel külastatakse erinevate kodumaiste meediakanalite ja veebiväljaannete kodulehekülgi.

Lin et al (2010) on väitnud, et meedia vahendusel sideme hoidmine on immigrantide jaoks hargmaistes praktikates väga oluline. Ühtlasi on meedia ja igapäevaelu omavahelisel suhtel tehtud uurimused osutanud uudiste kesksele rollile. See leidis kinnitust ka käesoleva uurimuse puhul – mitu intervjuueeritavat töid välja, et tarbivad kodumaiseid uudiseid igapäevaselt umbes 30 minutit kuni üks tund. Samuti arvas näiteks üks informant, et on tänu sellele Eesti sündmustega kursis kohati rohkemgi kui mõni Eestis elav inimene.

Seejuures töid seitse informanti kaheksast ühena peamistest kodumaisetest meediakanalitest, mida igapäevaselt jälgitakse, välja Postimehe veebilehekülje. Ühtlasi selgus, et Postimehe regulaarse jälgimise puhul on tegemist juba varasemalt väljakujunenud harjumusega – enamasti kujunes harjumus välja juba Eestis elades ning sama käitumismustrit jätkati ka uues elukohariigis. Ühtlasi selgus ühe informandi (N31_7a) puhul, et lisaks harjumusele on Postimehe lugemine tema perekonnas omamoodi traditsiooniks saanud. Ka LaRose (2010) on tõdenud, et meediatarbimisharjumused omandatakse algselt eesmärgile suunatud meediatarbimisäitumist üha korrates. Korduvad käitumismustrid on nii teadlikku kui ka automaatset päritolu ning harjumus võib vähemalt osaliselt moodustada laia valiku mitmesuguseid meediatarbimisharjumusi. Shove'i (2012) järgi on harjumused kui tavad, mida korduvalt ja suhteliselt järjekindlalt taastoodetakse. Niisiis võib järeldada, et Postimehe lugemine on mitmetel intervjuueeritavatel varasemalt välja kujunenud käitumismuster, mida järjepidevalt taastoodetakse ning millest on saanud omamoodi tava.

Sinclair et al (2001) uurimuses ilmnes, et Austraalias elavad Hiina rahvusest televaatajad hilinesid hommikuti tööle, kuna soovisid teada saada, mis toimus päev varem nende "kodus". Nad vajasid seda teavet, selle rituaalses mõttes päeva kokkuvõtet "seal", isegi kui seda kogeti teisel ajal ja teises kohas. Seesugune harjumuspärane kodumaa uudiste tarbimine pakkus tugevat "duaalset igapäevasust", aja kahekordistamist, mis võimaldas inimestel jääda ühendatuks nende "igapäevaelulise kogemustega", nii siin kui seal. Sarnane aspekt ilmnes ka käesoleva uuringu puhul, küll aga sotsiaalmeediat kasutades – näiteks vaatab üks informant (N31_7a) hommikuti alati Facebooki, kuna Eestis on päev just lõppenud ning selle vahendusel saab ta ülevaate oma sõprade eelmise päeva tegemistest, uudistest jne ning Facebooki abil tunneb ta end nendega ühenduses olevat.

Uurimusest selgus, et varasemalt Austraalia eestlaste poolt loodud info- ja meediakanaleid kasutatakse pigem vähe. Näiteks Sydney Eesti Maja on aktiivsemalt külastanud vaid üks intervjuueeritav. Sel puhul mängivad rolli kaugus elukohast, huvipuudus kui ka tunne, et nende puhul on välja kujunenud pigem n-ö “oma grupid” ja seltskond. Küll aga puututakse rohkem kokku eestikeelse ajalehega Meie Kodu – üks vastanutest on lehele artikleid kirjutanud ja avaldatud on ka tema tehtud fotosid. Teine informant töötab aga raadiokanali SBS eestikeelse saate peaproductsendina ning tarbib oma töö tõttu veebi vahendusel regulaarselt ajalehe uudiseid ja loeb neid ka eetrisse. Samuti selgus, et üks informantidest kuulab vahel ka raadiokanali SBS eestikeelseid saateid, kuigi seda juhtub harva. Seejuures tasub märkida, et raadiokanal on selgelt sõnastanud ka oma eesmärgi – selle tunnuslauseks on “*Feel at home*” ehk “tunne end (nagu) kodus” (SBS... 2014). See viitab aga meedia ja “virtuaalse kodu” aspektile – meedia vahendusel saavad migrandid olla ühenduses oma päritolumaaga ning tundagi end kui kodus. Tulemustest lähtuvalt võib järeldada, et kohalike eestlaste loodud meediat tarbivad eelkõige Sydneys elavad informandid, kellel on ka lapsed. Küll aga selgus, et veidi suuremal määral kasutatakse erinevaid Facebooki võrgustikke, nt “Eestlased Austraalias”. Kuigi paljud vastanutest ei jälgi nimetatud kommuuni (enam) seetõttu, et kanal on peamiselt rändajatele suunatud ning tihtipeale ei saa sealt ka adekvaatseid vastuseid, hoiavad mitmed informandid sellel siiski silma peal. Võib aga järeldada, et sealne suhtlus kohalike eestlastega on pigem utilitaarne ning praktilisusele orienteeritud. Näib, et eelistatakse reaalselt suhtlust n-ö päris eestlastega kas või kaugel vahemaa tagant. See viitab hargmaiste praktikate suundumusele selle asemel, et elustada diasporaakultuuri.

Peamiselt jälgitavate kodumaiste valdkondade puhul ilmnes erinevaid arvamusi eelkõige Eesti poliitika puhul – oli nii neid, keda huvitab Eesti sise- ja/või välispoliitika kui ka neid, kes poliitika vastu üldse huvi ei tunne. Eesti poliitika puhul leitakse, et tihtipeale on meedias kajastatav kallutatud ja ülepaisutatud. Ühtlasi on kodumaiste uudiste puhul huvipakkuvad valdkonnad veel tervislik eluviis, lastekasvatus, muusika, rahvusvahelised- ja päevauudised ning meelelahutus. Selgus, et huvi ei paku informantidele aga n-ö kõmuline meelelahutus, millel puudub uudisväärtus.

Kokkuvõtvalt saab järeldada, et migrantide meediatarbimine ja kommunikatsioon toimub eeskätt (uute) tehnoloogiavahendite vahendusel, mille eelisteks on kiirus, interaktiivsus ja mugavus (Internet, nutitelefonid). See aga loob migrantide igapäevaelus kõikehõlmava

kommunikatiivse ühenduvuse – kodumaiste sündmuste ja lähedaste eludega on oluliselt lihtsam kursis olla, kui varem. Sestap võib järeldada, et võimaluste laienedes säilitatakse üha rohkem ka päritolumaaga (virtuaalset) sidet. Ka Adams & Ghose (2003) on leidnud, et 'kohta-ületavad' tehnoloogiad aitavad kujundada sidemeid läbi ruumi ning vähendada eraldatust, muutes koha olematuks. See saab tugevdada etnilist identiteeditunnet, mis aga tähendab sidet iseenda ja koha vahel. Ka käesoleva uurimuse põhjal võib järeldada, et Austraalias elavad Eesti noored tunnevad oma päritolumaad ja sinna jäänud lähedastega sügavat, hingelist ja sümboolset sidet – neid seovad mälestused ja emotsioonid. Seejuures on ka Bonini (2011) varasemalt viidanud, et kui välja arvata sümboolsed objektid nagu uus maja, emakeel jt, eksisteerib teatav raam, mille piires on indiviidil võimalik end tunda kui kodus – see on küll näiline, habras ja lühiajaline, kuid võib siiski olla väga võimas. Raamistiku formuleerib meedia – nii vanad kui uued kommunikatsioonivahendid, mida kasutatakse, et "tunda" või "tagasipöörduda" koju. Bonini (*ibid.*) näeb meediat toimivat kui kaasaskantavat komplekti, modulaarset tausta, mis representeerib meie kodu ning mida me reisides kasutame, n-ö teeseldes, et me ei ole kunagi lahkunud. Kuigi migrantidel on võimalus asukohamaal n-ö assimileeruda ja oma päritolumaad käekäigu vastu huvi kaotada, ei tee nad seda siiski. Seejuures on meediasisu kujundajateks eelkõige just elukoht, kontaktid, igapäevaeluline rutiin ja võrgustikud – need määravad meediasisu nii kohaliku kui ka kodumaise meeditarbimise puhul. See viitab aga tugevalt migrantide hargmaistele praktikatele – migrantidel on soov hoida nn. kätt pulsil nii Eestis kui ka Austraalias toimuvatel sündmustel, osaleda valimiste näol aktiivselt Eesti elus, suhelda nii kohalike kui ka kodumaale jäänud lähedastega.

Kokkuvõte

Võtmesõnad: hargmaisus, ränne, Austraalia, Eesti, väliseestlaste meediatarbimine, suhtlus lähedastega, kodumaine meediatarbimine, hargmaine meediasisu

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida, kuidas avaldab hargmaisuse aspekt Austraalias elavate eestlaste meediatarbimise ja kommunikatsiooni kaudu. Seejuures püüti välja selgitada, milline on meedia roll sideme hoidmisel kodumaaga, mis/kes meediatarbimist mõjutab ning kuivõrd Eestis toimuvast huvitatakse ja suheldakse kodumaale jäänud lähikondsetega.

Töö teoreetilises osas anti ülevaade peamistest teoreetilistest lähenemistest migrantide meediatarbimisele, ühtlasi erinevatest hargmaisuse käsitlustest ning Eesti migratsioonitrendidest, sealhulgas varasemast rändest Austraaliasse.

Empiirilise uurimuse läbiviimiseks kasutati bakalaureusetöös kvalitatiivset uurimisviisi, mille eesmärgiks oli informantide hinnangute väljaselgitamine. Meediapäevikute puhul oli eesmärgiks analüüsida informantide reaalselt meediatarbimist. Meediapäevikute analüüsil on kasutatud interpreteerimise meetodit, mille abil on informantide meediapäevikute sisu lahti mõtestatud ning saadud tulemusi omavahel võrreldud. Intervjuude analüüsimisel on vaadeldud teemat läbi informantide hinnangute, need on kõrvutatud ning vastustes otsitud ühisjooni ja erinevusi.

Uuringust selgus, et meediasisu kujundavad rutiin ja igapäevaelu, kontaktid ja võrgustikud ning elukoht. Seejuures leidis kinnitust ühenduses olevate migrantide kontseptsioon, mille kohaselt kehtestavad uued sidevahendid ja digitaalne meedia migrantide elude jaoks kõikehõlmava kommunikatiivse ühenduvuse – neil on mõtteviis olla pidevalt ühenduses ning migrantid on tänapäeval kommunikatiivselt palju vähem eraldatud. See omakorda kinnitab aga tugevalt hargmaisuse kontseptsiooni – asukohamaal elades säilitatakse mitmeid sidemeid ka päritolumaa ja lähikondsetega, elades korrakahe n-ö kahes reaalsuses.

Tulemustest ilmnes, et mitme intervjuueeritava puhul moodustavad kohalikud kontaktid enamuse tutvusringkonnast. See aga mõjutab ka migrantide meediatarbimist – nimelt tarbitakse Austraalia meediat suuresti seetõttu, et oma igapäevaelu elatakse seal ning see hõlbustab kohalikega ühiste vestlusteemade leidmist ja suhestumist. Teisalt leidis uurimuses

kinnitust nn. kodu kontseptsioon, mille kohaselt tunnevad oma päritoluriigist kaugel viibivad migrantid rohkem või vähem intensiivset eraldatuse tunnet, mida saab vähendada ning (ajutiselt) "kodustada" just tänu meediale. Uurimusest selgus lisaks, et osa informante tarbib igapäevaselt rohkem Eesti meediat – meedia vahendusel on migrantidel võimalik n-ö koju tagasi pöörduda, olla ühenduses päritoluma sündmuste ja lähikondsetega.

Ühtlasi viitasid tulemused kodu muutunud tähendusele – seda saab säilitada kui midagi virtuaalset ning meedia vahendusel on migrantidel võimalik olla osa nende endisest kodumaast. Käesoleva uurimuse puhul selgus, et informandid peavad igapäevasel tasandil Eestisse jäänud lähedastega suhtlemist ning kodumaiste sündmustega kursis olemist väga oluliseks. Kuigi füüsiliselt elatakse päritolumaast väga kaugel, säilitatakse oma kodumaaga siiski ühtekuuluvustunne. Ehkki üldjuhul vesteldakse kodustega ka Eesti uudiseid ja sündmuseid puudutavatel teemadel, on suhtluse põhirõhk siiski lähedaste eluolul, igapäevastel sündmustel, viimastel/aktuaalsetel uudistel jms.

Lisaks selgus, et tänapäeval on väljarännanud rahvusrühmade ühtekuuluvusele on eriti oluline "väike" meedia ehk personaalne kommunikatsioon – kirjad, e-mail jt. Peamisteks kanaliteks kodustega suhtlemisel on eelkõige Skype, Facebook ja e-mail. Seejuures Skype ja Facebook võimaldavad enim füüsilist kaugust vähendada, kuna suhtluspooli on videokõnede abil võimalik realselt näha. Ilmnes, et Facebook aitab säilitada n-ö nähtamatut sidet – lähedaste tegemistega ollakse reaalselt kursis ning seeläbi tuntakse end ühendatuna.

Nii kohaliku kui ka kodumaise meedia puhul huvitatakse üldjuhul samadest valdkondadest: sport, päevakajalised uudised, muusika, majandus, kultuur jt. Samuti selgus, et Eestis toimuvaga ollakse kas väga hästi või keskmiselt kursis. Võib järeldada, et meedial on kahtlemata oluline roll – see taasloob sidet vana kodumaaga, julgustab inimesi uuel kodumaal hakkama saama ja toetab rahvuskonna liikmete eneseteadvust.

Kuna Eestis vastavas valdkonnas varasemad uuringud puuduvad, on edasise uurimistemaatika amplituud väga lai ning potentsiaalseid suundi on mitmeid. Seejuures võiks lähemalt keskenduda austraaliaeestlaste identiteeditunnetusele, samuti teise põlvkonna ehk Austraalias sündinud eestlaste identiteedile, nende meediatarbimisele, sideme hoidmisele kodumaaga. Lähemalt uurimist vääriks kahtlemata ka sealse kogukonna diasporaameedia, selle tarbimine ja tähtsus kogukonna liikmete seas – eestikeelsed veebileheküljed, raadiosaated, ajalehed jm.

Summary

Transnationalism and communication: an example of young Estonians migrated to Australia

Keywords: transnationalism, migration, Australia, foreign estonians media consumption, communication with close ones, domestic media consumption, transnational media content

The aim of this bachelor thesis was to find out how transnational aspect manifests through media consumption and communication of Estonian youth living in Australia. In doing so, the author attempted to identify the nature of the role of the media in maintaining ties to their homeland, what/who influences media consumption and the degree of interest migrants have towards Estonian current affairs and communication with close ones in their homeland.

In the theoretical part author gave an overview about the main theoretical approaches to migrants' media consumption. Also different approaches to migration and transnationalism, Estonian migration trends, including an earlier migration to Australia were described. The empirical part of the study was performed using a qualitative research method, with the aim of identifying informants' assessments. The purpose of media diaries was to analyze the informants' actual media consumption. The interpretation method has been used in analyzing media diaries. The in-depth interviews are analyzed using the method of case-by-case analysis.

Results of the survey showed that daily routines, networks and contacts, and places of residence shape migrants' media content. Migrants have the mindset to be in constant communication and they are today much less communicatively isolated. This strongly confirms the transnational concept – migrants live in the host country and maintain links with the country of origin, and their loved ones, living simultaneously in both realities.

The analysis showed that local contacts form majority of some migrants' social circles. This, however, also affects their media consumption - Australian media is consumed largely because of their everyday life is lived there, and it facilitates finding common conversation

topics with locals. On the other hand, the concept of home was confirmed in this study. According to this, migrants far from their home country feel more or less intense sense of displacement, which can be (temporarily) alleviated and eventually "domesticated" thanks to the media. The study revealed that some migrants routinely consume more Estonian media – they can return to their homes, be connected to the current affairs and people in the home country through the means of media. It also turned out that regular interaction with close ones and being familiar with the current domestic events in the country of origin is considered to be of great importance. Although migrants live physically far away from their homeland, they still preserve a sense of belonging. Although general communication with close ones includes Estonian news and events, the main emphasis, however, is on everyday lives and occasions, recent/timely news etc.

It was also found that particularly important is "small" media, that is personal communication. Skype and Facebook make it mostly possible to reduce the physical distance since the communication parties can be actually seen through video calling. It appeared that Facebook helps to preserve an invisible bond - migrants can keep up with their close ones in real time and thus feel themselves connected.

The study showed that both in local and domestic media migrants take an interest in generally the same areas: sports, current affairs, music, economics, culture etc. It also became clear that migrants are either moderately or very well informed of events taking place in their country of origin. It can be concluded that media undoubtedly plays an important role – it re-creates the link between the country of origin, encourages people to cope in their new host country and supports the self-awareness of ethnic group members.

Viidatud allikad

1. Adams, C. P., & R. Ghose. (2003). India.com: the construction of a space between. *Progress in Human Geography*, 27(4): 414-437.
2. Anderson, B. (1991). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. New York: Verso.
3. Andersson, M. (2012). Media and migration through the lens of mediatization and transnationalism. *Conference papers, annual International Communication association conference, Phoenix*, lk 1-21.
4. Appadurai, A. (1991). Global ethnoscape: Notes and queries for a transnational anthropology. R. Fox (Toim.), *Recapturing anthropology: Working in the present*. Santa Fe, NM: School of American Research.
5. Appadurai, A. (1996). *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
6. Barkan, E.R. (2004). America in the hand, homeland in the heart: transnational and translocal immigrant experiences in the American West. *The Western Historical Quarterly*, 35(3): 331-354.
7. Basch, L., Glick Schiller, N. & C. Szanton Blanc. (1994). *Nations Unbound: Transnational Projects, Postcolonial Predicaments, and Deterritorialized Nation-States*. New York: Gordon and Breach.
8. Bonini, T. (2011). The media as 'home-making' tools: life story of a Filipino migrant in Milan. *Media, Culture & Society*, 33(6): 869-883.
9. Castells, M. (2001). *The Internet Galaxy: reflections on the Internet, business, and society*. Oxford: Oxford University Press.

10. Castro, L. A. & V. M. Gonzalez. (2013). Transnational Imagination and Social Practices: A Transnational Website in a Migrant Community. *Human-Computer Interaction*, 29(1): 22-52.
11. Croteau & Hoynes. (1997). *Media/society: industries, images, and audiences*. London: Pine Forge Press.
12. Dayan, D. (1999). Media and Diasporas. J. Gripsrud (Toim.), *Television and Common Knowledge*. London, New York: Routledge.
13. Diminescu, D. (2008). The Connected migrant: an epistemological manifesto. *Social Science Information*, 47(4): 565-579.
14. Georgiou, M. (2007). Transnational Crossroads for Media and Diaspora: The Challenges for Research. O. G. Bailey, M. Georgiou, & R. Harindranth (Toim.), *Transnational Lives and the Media: Re-imagining Diasporas*. New York: Palgrave.
15. Goffman, E. 1971. *Relations in Public: Microstudies of the Public Order*. New York: Basic Books.
16. Hepp, A. (2008). Communicative Mobility and Networks of Diaspora - or: How Far Make Digital Media New Methodologies of Media and Minority Research Necessary?. *Conference papers, International Communication Association. Annual Meeting*, lk 1-14.
17. Hepp, A. (2013). Communicative figurations of mediatized worlds: Mediatization research in times of the 'mediation of everything'. *European Journal of Communication*, 28(6): 615-629.
18. Hepp, A., Bozdog, C. & L. Suna. (2011). Cultural identity and communicative connectivity in diasporas: Origin-, ethno and world-oriented migrants. *Paper presented at the annual meeting of the International Communication Association, TBA, Boston*.
19. James, N. & H. Busher. (2006). Credibility, authenticity and voice: Dilemmas in online interviewing. *Qualitative Research*, 6: 403-420.

20. Jürgenson, A. (2012). Diasporaa eestlaste maastikest. *Mäetagused*, 50(1): 7-28.
21. Kelam, T. (2008). Eessõna. Anniste, K., Kumer-Haukanõmm, K. & T. Tammaru (Toim.), *Sõna jõul: diasporaa roll Eesti iseseisvuse taastamisel*. Tartu: Tartu Üliooli kirjastus.
22. King, S. M., Welch, N & L. Owens. (2010). Serbian Stories of Translocation: Factors Influencing the Refugee Journey Arising from the Balkan Conflicts of the 1990s. *Journal of Pacific Rim Psychology*, 4(1): 61–71.
23. Kõiva, M. (2012). Adapteerimisjutud Austraalia eestlaste näitel. *Mäetagused*, 50(1): 113-140.
24. Laherand, M-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrükk.
25. LaRose, R. (2010). The Problem of Media Habits. *Communication Theory*, 20: 194-222.
26. Levitt, P. (2001). *The transnational villagers*. Berkeley, CA: University of California Press.
27. Levitt, P. (2003). Keeping feet in both worlds: Transnational practices and immigration incorporation in the United States. C. Joppke & E. Morawska (Toim.), *Toward assimilation and citizenship: Immigrants in liberal nation–states*. New York: Palgrave MacMillian.
28. Lin, W.-Y., Song, H. & S. Ball-Rokeach. (2010). Localizing the Global: Exploring the Transnational Ties That Bind in New Immigrant Communities. *Journal of Communication*, 60: 205-229.
29. Masso, A. (2013). *Meedia- ja kommunikatsiooni uurimismeetodid*. Käsikirjaline loengukonspekt. Tartu Ülikool, ajakirjanduse, kommunikatsiooni- ja infoteaduste instituut.
30. McLuhan, M. (1964). *Understanding Media*. London and New York.
31. Metykova, M. (2010). Only a mouse click away from home: transnational practices of Eastern European migrants in the United Kingdom. *Social Identities*, 16(3): 325-338.

32. Meyrowitz, J. (1995). *Medium Theory*. D. J. Crowley, & D. Mitchell (Toim.), *Communication Theory Today*. Cambridge: Polity Press.
33. Morawska, E. (2004). Exploring Diversity in Immigrant Assimilation and Transnationalism: Poles and Russian Jews in Philadelphia. *International Migration Review*, 38(4): 1372-1412.
34. Morley, D. (2000). *Home Territories: Media, Mobility and Identity*. London: Routledge.
35. Partner Migration. (2013). URL (kasutatud detsember 2013) <http://www.immi.gov.au/allforms/booklets/1127.pdf>.
36. Portes, A. (1997). *Globalization from Below: The Rise of Transnational Communities*. Princeton, NJ: WPTC.
37. Portes, A. (1999). Immigration theory for a new century: Some problems and opportunities. C. Hirschman et al (Toim.), *The handbook of international migration*. New York: Russell Sage Foundation.
38. Saunders, R. A. & S. Ding. (2006). Digital Dragons and Cybernetic Bears: Comparing the Overseas Chinese and Near Abroad Russian Web Communities. *Nationalism and Ethnic Politics*, 12(10): 255-290.
39. SBS raadiokanali kodulehekülg, URL (kasutatud jaanuar 2014) <http://www.sbs.com.au/yourlanguage/estonian/>.
40. Shove, E. (2012). Habits and Their Creatures. A. Warde & D. Southerton (Toim.), *The Habits of Consumption*. Helsinki: Helsinki Collegium for Advanced Studies.
41. Silverstone, R. (1999). *Why Study the Media?* London: Sage.
42. Sinclair, J., Yue, A., Hawkins, G., Pookong, K., & Fox, J. (2001). Chinese cosmopolitanism and media use. S. Cunningham & J. Sinclair (Toim.), *Floating lives: The media and Asian diasporas*. Oxford, U.K.: Rowman & Littlefield.
43. *Statistikaameti kodulehekülg*, URL (kasutatud mai 2014) <http://www.stat.ee/ee>.

44. Tinder, G. (1980). *Community: reflections on a tragic ideal*. Baton Rouge and London: Louisiana State University Press.
45. Tomlinson, J. (1999). *Globalization and Culture*. Cambridge, Oxford: Polity Press.
46. Trost, J. E. (1986). Statistically nonrepresentative stratified sampling: A sampling technique for qualitative studies. *Qualitative Sociology*, 9(1): 54-58.
47. Tuulas, V. (2013). Eestlased globaliseerivas maailmas: probleemid ja lahendused. T. Käpp et al (Toim.), *Eesti uuest – sisse, välja. Kõned, artiklid, esseed*. Tartu: Tartu Ülikooli eetikakeskus.
48. Vathi, Z. (2013). Transnational Orientation, Cosmopolitanism and Integration among Albanian-Origin Teenagers in Tuscany. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 39(6): 903-919.
49. Watters, J. (2011). Migrant Networkscapes: Spatialising Accounts of Migrants' Social Practices. *Translocations: Migration and Social Change*, 7(1): 1-13.
50. Vertovec, S. (1999). Conceiving and researching transnationalism. *Ethnic and Racial Studies*, 22: 447-462.
51. Vihalemm, P. (2006). Media Use in Estonia: Trends and Patterns. *Nordicom Review*, 27(1): 17-29.
52. Vihalemm, P., Lõhmus, M. & V. Jakobson. (2004). Ühiskond meediaruumis: traditsiooniline meedia. V. Kalmus & M. Lauristin & P. Pruulmann-Vengerfeldt (Toim.), *Eesti elavik 21. sajandi algul: ülevaade uurimuse Mina. Maailm. Meedia tulemustest*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.
53. Välisministeeriumi kodulehekül, URL (kasutatud detsember 2013) <http://www.vm.ee/?q=en/node/117>.

Lisad

Lisa 1. Intervjuu kava

Tere! Mina olen Tiivi Simonlatser, Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni 3. kursuse tudeng. Seoses oma bakalaureusetöö uurimisteemaga, milleks on Austraaliasse rännanud noorte meediakasutus sideme hoidmisel kodumaaga, soovin Sinult küsida sel teemal mõned küsimused, millele palun Sul vastata ausalt – siin intervjuus ei ole õigeid ega valesid vastuseid. Intervjuu kestuseks on umbes 1 tund või pool (?) tundi ning Sinu vastuste salvestamiseks kasutan ma diktofoni. Kõik, mida Sa intervjuu käigus ütled, jääb anonüümseks ega seosu hiljem kuidagi Sinu isiku ega nimega. Kui Sa oled valmis, siis alustame?

Kõigepealt räägi palun lühidalt endast.

Täpsustavad küsimused: elukoht, vanus, töökoht; samuti, et kui pikalt on seal juba elanud (ja kui pikalt üldse Austraalias) haridus, elu- ja töökoht Eestis, keelteoskus

Intervjuu kava

1) Sissejuhatavad küsimused ja üldine meediakasutus

Palun räägi mulle oma lugu: kuidas on nii juhtunud, et Sa tänasel päeval elad Austraalias? Mis Sind sinna rändama motiveeris?

- Millised on Sinu edasised plaanid? Oskad sa öelda, miks just sellised?
- Kas ja kui tihti Sa oma kaasmaalastega suhtled? Kes on igapäevaselt Sinu peamised suhtluspartnerid?
- Milline oli meedia/interneti roll rändeotsuse tegemisel?
- Kas enne väljarännet olid Sul kontaktid Austraalias olemas (kas siis omasugustega, kohalikega vms)?

1. Palun räägi oma tavalisest päevast, oma igapäevastest meediaharjumustest

2. Millised on peamised meediakanalid, mida Sa igapäevaselt jälgid? Miks eelistad just neid?

3. Milliseid ajalehti ja/või uudisteportaale Sa loed? Miks?

4. Mis tele- ja/või raadiokanaleid Sa jälgid? Millised saated Sulle huvi pakuvad? Miks?
5. Mis valdkondi või temaatikat (nt poliitika, meelelahutus jne) Sa meedias peamiselt jälgid? Mis pakub rohkem huvi? Mis ei paku huvi? Miks?

Täiendavad küsimused juhul, kui informant jälgib rohkem kohalikku meediat:

Mis Sa arvad, mis võib selle põhjuseks olla, et Sa rohkem Austraalia meediat jälgid?

Kas kohaliku meedia jälgimine võib aidata Sul mingis mõttes paremini kohaneda?

2) Meediakasutus Eesti uudiste, sündmuste jälgimisel

1. Kuivõrd oled Sa kursis Eesti eluga (Eestis toimuvaga)?
2. Mis rolli mängib Sinu jaoks Eesti uudiste, sündmuste jälgimine? Kui tähtis/mittetähtis see Sinu jaoks on? Miks?
3. Kui palju Sa igapäevaselt üldse Eesti meediat jälgid? Millised on need teemad või valdkonnad, mis sulle huvi pakuvad? Miks just need?
4. Milliseid meediakanaleid Sa Eesti sündmustega kursis olemiseks kasutate? Miks eelistate just neid?
5. Rahvusvahelises meedias on viimasel ajal palju juttu olnud Ukrainas toimuvast. Kuivõrd Sa sealsete sündmustega kursis oled? Milliste kanalite või meediumide vahendusel hankisid/hangid peamiselt oma info?
6. Kas Sul on Eesti või Austraalia kodakondsus? Milline on Sinu suhe valimistel osalemisega?
7. Kuivõrd oled Sa üldse ettevõtmistega Eestis seotud (nt majanduslikut, poliitiliselt)?

3) Meediatarbimine suhtlemisel Eestisse jäänutega

1. Kui tihti suhtled Sa Eestisse jäänud sõprade, tuttavate, pereliikmetega?
 - Kes on Sinu jaoks üldse need peamised inimesed, kellega sa Austraalias elades kontakti hoiad? Mis sa arvad, miks?
 - Oskad Sa välja tuua, kes on need Eestisse jäänud lähedased, kellega Sa tihedamini suhtled? Kes on need suhtluspartnerid, kellega suhtled harvemini?
2. Milliseid kanaleid Sa kodustega sideme hoidmisel kasutate? Miks eelistate just neid?
3. Mis rolli sideme hoidmine Eestisse jäänutega Sinu elus üldse mängib? Mis Sa arvad, miks on see tähtis/mittetähtis?

4. Millised on Eestisse jäänutega suhtlemisel peamised suhtlusteemad? Kuivõrd need teemad erinevad perekonna (ema-isa, vennad-õed jne) ja sõpradega suhtlemisel?

5. Kas ja kuivõrd arutate Eestis asetleidvaid sündmusi ja päevakajalisi teemasid? (Millistest teemadest räägite sõpradega, millistest perekonnaga?)

Jätkuküsimused

1. Kuivõrd Sa kohalike (austraallastega) suhtled? Igapäevaselt, iganädalaselt? Kui palju on Sul sõpru või tuttavaid kohalike seas (väljaspool tööd)? Kes on üldse need lähema ringi inimesed, kellega Sa suhtled (nt teised eestlased vs austraallased)?
2. Kuidas Sa oma praeguse töö said?
3. Mis Sa Eestis varem tegid, enne kui Austraaliasse läksid? Mis kool, töö? Kus Sa elasid? Kui kaua Sa Eestis oma töökohal töötasid?
4. Millised olid Su meediaharjumused Eestis elades?
5. Kellega Sa Eestis elades peamiselt suhtlesid – milline oli Su tutvusringkond?
6. Kuidas Sa hindad seda, kuivõrd hästi Sa Eestis oma eluga hakkama said (nii rahaliselt kui ka muus mõttes)?
7. Milline oli Sinu keeleoskus Austraaliasse minnes? Kuivõrd see aitas või takistas Sul seal kohaneda? Kas Sa õppisid keele ära juba Eestis või Austraalias, et oma praegusel töökohal töötada?
8. Miks Sa soovid just Austraaliasse jääda, mitte Eestis elada (või vastupidi)?
9. Mis rolli mängib massimeedia üldse Sinu elus?
10. Kui Sa analüüsid oma meediakasutust töö ajal ja meediakasutust puhkejal – kas need erinevad kuidagi?
11. Varasemalt on Austraalias loodud eestlaste info- ja meediakanalid – nt Eesti Majad ja Eesti meedia – kas ja kuivõrd Sa neid kasutate nt sealsete eestlastega kontakti otsimisel või mõnel muul põhjusel? Millisel?
12. Kas Sa kasutate ka mingeid selliseid võrgustikke nagu nt Facebooki grupp ‘Eestlased Austraalias’? Miks see grupp Sinu arvates oluline on?
13. Kas on ka mingeid meediume, mille tarbimist Sa välistate? Juhul, kui jah, siis miks Sa üht või teist meediumi ei jälgi (nt ei loe Õhtulehte)?
14. Mis Sa arvate, kas Sinu tutvusringkond ka kuidagi Sinu meediatarbimist mõjutanud?

Lisa 2. Meediapäeviku küsitlusblankett

Päevik

Tunnus:

...märts kunimärts (ajavahemik)

Palun märgi üles kõik, mida antud päeva jooksul lugesid, kuulsid, nägid telest, raadiost, ajalehetdest-ajakirjadest või Internetist.

Märgi üles allikas/kanal, autor ning sõnum/info, mis selles sisaldus (palun kirjuta oma sõnadega, nii nagu sellest aru said). Väga oluline! Kirjuta üles oma mõtted, tunded, seosed, mis peast läbi käisid vastavat juttu kuulates, infot lugedes jne. See ei pea olema „ümmargune“ jutt! Pane palun julgesti kirja ka esmapilgul veidrana tunduvad asjad.

Kuupäev	Kanal, allikas	Autor, kõneisik	Mida öeldi, kirjutati, näidati? Palun pane kirja oma sõnadega	Minu mõtted, tunded seda lugedes- kuulates-vaadates Minu tegevused sellest infost ajendatuna...

Lisa 3. Partnerviisa taotlemise protsess ja viisatingimused

Austraalia partnerviisa jaguneb kaheks – ajutine partnerviisa (alaliik 309) ning püsiv ehk nn. migrandi partnerviisa (alaliik 100). Viisa võimaldab Austraalia kodaniku, alalise elaniku või Uus-Meremaa kodaniku abikaasal või temaga *de facto* suhtes oleval partneril Austraalias reisida ja elada (Partner Migration 2013). Ajutine partnerviisa on seejuures esimeseks sammuks püsiva partnerviisa poole. Austraalia partnerviisa taotleja esitab mõlema (nii ajutise partnerviisa kui ka püsiva ehk nn. migrandi partnerviisa) jaoks vaid ühe taotluse ning taotlusprotsess toimub umbes kaheaastase vahega kahes etapis. Seejuures on üheks viisatingimuseks ka asjaolu, et ajutise partnerviisa taotleja peab nii taotlemise hetkel kui ka viisa kinnitamisel viibima Austraaliast väljaspool. Püsiva partnerviisa taotlemise ning selle kinnitamise hetkel võib indiviid viibida aga nii Austraalias kui ka mõnes teises riigis (*ibid.*).

Üldised tingimused partnerviisa taotlusele aluseks olevale *de facto* suhtele on seejuures järgnevad (*ibid.*):

- Partnerid ei ole abielus ega perekondlikes sugulussidemetes;
- Mõlemad on viisataotluse hetkel vähemalt 18 aastat vanad;
- Neil on vastastikune pühendumus oma elu jagada, välistades kõik teised;
- Nende suhe on ehtne ja jätkuv;
- Nad elavad koos või ei ela püsivalt eraldi ja lahus;
- Nende suhe on viisataotluse hetkele eelnevalt kestnud vahetult vähemalt 12 kuud.

Viisataotluse protsessi teeb mõnevõrra keerukaks ja aeganõudvaks kindlasti ka asjaolu, et partneritel tuleb kõiki eelmainitud punkte tõestada. Samuti peavad partnerid tõestama, et nende suhe on taotlusele eelnevalt kestnud järjest vähemalt 12 kuud – selleks tuleb esitada nii ühiseid kommunaal-, telefoni-, jms arveid, teineteisele saadetud kirju, pilte sünnipäevadest jt tähtpäevadest, sõprade iseloomustusi neist kui paarist jne. Kokkuvõtvalt öeldes tuleb partneritel viisataotluse edukaks kinnituseks esitada kõikvõimalikke erinevat laadi tõendeid, mis toetavad ja aitavad kaasa nende suhte n-ö tõeseks määramisele. Kui ajutise partnerviisa saamisest on möödunud kaks aastat, hinnatakse taotleja sobivust püsiva partnerviisa saamiseks, mille kinnitamisel saab temast Austraalia alaline elanik, kes võib riiki jääda määramata ajaks ning taotleda ka Austraalia kodakondsust (*ibid.*).

Lisa 4. Intervjuude transkriptsioonid

Intervjuude transkriptsioonid on lisatud bakalaureusetöö juures olevale CD-le.

Lisa 5. Meediapäevikud

Informantide meediapäevikud on lisatud bakalaureusetöö juures olevale CD-le.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Tiivi Simonlatser

(sünnikuupäev: 04.11.1989)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
Hargmaisus ja kommunikatsioon: Austraaliasse rännanud Eesti noorte näitel,

mille juhendaja on Marianne Leppik, MA,

1.1 reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 28.05.2014